

Foto: Michal Špavák

RABÍNSKÉ SLOVO Rabín Daniel Mayer: Paraša Lech lecha – alija, jerida a relocation 2

ROZHOVOR Hlas třetí generace: Chceme udržet kontinuitu komunity a zajistit její dlouhodobý rozvoj 5

ROZHOVOR Pavel Kosatík oživil příběhy slavných židovských podnikatelů 7

IZRAEL Každý den je Den nezávislosti. Pokaždé někde jinde 10

ROZHOVOR Noam Zylberberg: Chceme ukázat, že skladby z meziválečného období jsou kvalitní hudbou, a ne exponátem z muzea 12

KULTURA Karel Poláček se objevil v Maiselově synagoze 14

TÉMA Dokumentátor židovských komunit jihozápadní Moravy Rudolf Hruschka 16

TÉMA Podnikanie a kabala 17

MIŠ-MAŠ / מיש-מש 18

KULTURA Kulturní program Prosinec 2024 20

POEZIE Malý výběr z básní Meira Wieseltiera III: Malý Jehošua šel do školky 24

Milé čtenářky, milí čtenáři,

tentokrát na vás v Maskilu čeká několik zajímavých rozhovorů.

Vyzpovídali jsme pro vás zástupce hnutí **Hlas třetí generace**, které letos poprvé kandiduje ve volbách Židovské obce v Praze. Tato skupina složená převážně z příslušníků třetí poválečné generace chce rozvíjet ideově otevřenou obec s kulturním a náboženským životem pro všechny pražské Židy a jejich rodiny. A přispět tak k pozitivnímu vnímání rozmanitosti židovské identity.

Prezident Petr Pavel v pondělí 28. října na Pražském hradě předal státní vyznamenání. Mezi takřka 60 oceněnými osobnostmi byl i spisovatel, scenárista a publicista **Pavel Kosatík**. Jen o několik málo dní později představoval v Praze svoji novou knihu *Podnikání pod Davidovou hvězdou*. V rozhovoru, který najdete na straně sedm, mimo jiné řekl: „Židovští podnikatelé si byli více vědomi nesamozřejmosti vlastně jakýchkoli poměrů. Nebýt jich, vyprávění o českém liberalismu 19. a 20. století by byl mnohem kratší a chudší příběh. Zajímavé je, u velké části z nich ruku v ruce s podnikatelskou dravostí, že důsledkem náhle rozpoznané svobody byl i sociální rozměr jejich podnikání.“

Polská skupina **Mała Orkiestra Dancingowa** v čele s Noamem Zylberbergem se zaměřuje na meziválečnou hudbu z Varšavy. Českému publiku se představili na oslavách 30. výročí navrácení Židovského muzea v Praze židovské komunitě. Kateřina Tomanová si při té příležitosti povídala s jejím frontmanem o tom, proč jsou skladby z meziválečného období stále atraktivní.

Kromě toho se můžete na stránkách tohoto čísla podívat s Davidem Peresem do Izraele, s Luborem Falteiskem na představení Karla Poláčka nebo se nechat inspirovat našimi kulturními tipy a vyrazit někam sami.

RADKA LÍM LABENDZ

Paraša Lech lecha – alija, jerida a relocation

O šabat 9. listopadu jsme četli parašu Lech lecha (Genesis 12,1–17,27), která začíná Hospodinovými slovy k Abramovi: לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך – „Odejdi ze své země, ze svého rodiště a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu.“

Nejdříve se podívejme na slova, kterými Tóra začíná: וראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ – „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi.“ Jak tato slova vysvětluje komentátor Raši? Rabi Jicchak řekl: „Tóra by měla začínat veršem: „Tento měsíc bude pro vás začátkem měsíců“ (Ex 12,2), neboť je to první micva daná Bohem národu Izraele. Proč však Tóra začíná slovy o stvoření světa? Protože „svému lidu ohlásil své mocné činy, že mu dá dědictví národů.“ (Žalm 11,6). Pokud národy světa řeknou Izraeli: „Jste lupiči, uloupili jste zemi národů,“ Izrael jim odpoví: „Celá země náleží Svatému, buďž požehnán. On ji stvořil a dal ji tomu, komu chtěl. O své vůli jim zemi dal a o své vůli jim ji odňal a dal ji nám.“

Již konec předešlé paraši Noach nás seznamuje s Abramem-Abrahamem a jeho otcem Terachem. Abram se narodil v mezopotámském Uru, ale již od narození byl jeho život v nebezpečí. Vyprávění **Ma'ase Avraham** uvádí, že když se narodil v Uru za vlády krále Nimroda, objevila se na nebi hvězda a královi astrologové upozorňovali panovníka, že Terachův novorozenec časem ovládne oba světy – tento i záhrobní, proto je králi velmi nebezpečný. Král měl nabídnout Terachovi dům plný zlata a stříbra, aby svolil zabít svého syna. To samozřejmě Terach odmítl a rychle schoval Abrahama v jeskyni, aby ho nikdo z Nimrodových lidí nenašel. Po třech letech vychází malý Abraham z jeskyně a poznává Tvůrce nebe a země – Hospodina. Terach byl sochařem, který tesal sochy mezopotámských bohů a prodával je. Abraham nakonec přesvědčil svého otce, že jeho práce postrádá smyslu, protože jeho sochy jsou neživou hmotou, výtvořem lidských rukou, kterému se lidé klaní a přinášejí obětiny, aniž by jim tyto neživé předměty mohly nějak pomoci či uškodit. Král Nimrod také nutil Abrahama, aby se mu klaněl jako božstvu, což Abraham odmítl, pak chtěl po něm Nimrod, aby se klaněl vodě a ohni, což také Abraham neučinil, nakonec ho přikázal svázat a hodit do ohnivě pece. Před očima Nimroda a jeho služebníků Hospodin zachránil Abrahama od ohně. Nakonec Terach s celou svou rodinou odchází z Uru a má namířeno do kenaánské země.

Jejich cesta vede na sever Mezopotámie, do města Charánu, kde se Terach se svou rodinou dočasně usadil. Terach odešel z Uru, kde vládl král Nimrod, který se prohlásil bohem a vynucoval si božské pocty. V Charánu byla podobná situace jako v Uru, snad ne až tak bezprostředně pro Terachovu rodinu nebezpečná, ale Charán byl známý jako místo uctívání měsíčního boha Sína. Do jeho chrámu posílali obětiny dokonce i králové z okolních zemí a z Egypta. V obou městech tedy panovala silná pohanská atmosféra a myšlenky prostupující do každodenního života všech místních obyvatel. Po Terachově smrti se Hospodin obrací k sedmdesátiletému Abramovi se slovy: „Odejdi ze své země, ze svého rodiště a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu.“ Bůh slibuje Abramovi, že jej učiní velkým národem a v něm dojdou požehnání veškeré čeledi země. Abraham, tehdy stále ještě jako Abram, s ženou Saraj shromažďují celou svou rodinu a též עשו ויפלו – duše, které získali v Charánu. Midraš vysvětluje, že to byli lidé, které Abram a Saraj přivedli na cestu k poznání pravého Boha. Dnes bychom řekli, že je konvertovali. Abram konvertoval muže, Saraj ženy.

Tradice uvádí, že Abraham měl vždy svůj dům a později stan otevřený pro všechny, kteří šli okolo. Zval je k sobě, aby si odpočinuli, dal jim najíst a napít. Když mu pocestní začali děkovat za pohostinnost, on jim řekl, že je pouze prostředníkem a že všechno jídlo a pití pochází od Všemohoucího. Objasňoval jim velikost, všemohoucnost a jedinnost Stvořitele nebe a země. Proč Abram poslechl Hospodina a odešel ze svého bydliště v Charánu do země, kterou mu Bůh ukáže, je jasné. Byla mu odporná pohanská atmosféra panující v městech Uru a Charán. Když nakonec se svou rodinou Abram přechází Jordán, ocitá se v kenaánské zemi a my jej nazýváme אברהם העברי – *Abraham přešedší řeku* nebo také *Abraham Hebrejec* (עברי – *hebrejšťan*). Hospodin pak Abramovi slibuje: ויאמר אליו – „Já jsem Hospodin, já jsem tě vyvedl z Kaldejského Uru, abych ti dal do vlastnictví tuto zemi.“ (15,7)

Vyvstává však otázka, jak je možné, že Abram-Abraham se svou rodinou nemohl žít v pohanském prostředí nejen svého rodného Uru, ale ani Charánu a nyní, když přišel do Kenaánu, tak tam již žít může? Vždyť je to podobně pohanská země jako jeho rodná Mezopotámie. Jsou zde sice jiné národy uctívající jiné bohy v jiných chrámech, ale obecně vzato jsou tu města se stejnou pohanskou vírou a kulturou. Téměř jsme si ani nevšimli, že po svém odchodu z Charánu Abramova rodina mění celý styl svého života.

Jozsef Molnar,
Abrahamova cesta
z Uru do Kanaánu

Abram se z městského obyvatele, který musí dodržovat městská pravidla, platit daně, uctivě zdravít svého vládce či se účastnit různých shromáždění, která k jeho nelibosti mají vždy silný pohanský náboj, stává v kenaánské zemi kočovným pastevcem svých stád. Dnes bychom ho v naší blízkovýchodní oblasti označili za beduína. Abram již nežije uprostřed městských hradeb, ale jako svobodný kočovník se svou rodinou a stády prochází kenaánskou zemí. Také mu a jeho potomkům Bůh zaslubuje kenaánskou zemi: „Rozhlédni se z místa, na němž jsi, pohlédni na sever i na jih, na východ i na západ, neboť celou tu zemi, kterou vidíš, dám tobě a tvému potomstvu až navěky.“ (13,14)

Na nějakou dobu se usadí tu či onde, a dokonce neztrácí kontakt s místním městským obyvatelstvem. Jako kočovník se usazuje nedaleko kenaánských měst. Místní obyvatelé vidí kočovníka, který je mírumilovný, pohostinný a je ochoten s nimi vyměnit nejen různé zboží, ale i pár či více slov. Také v Kenaánu Abram pokračuje ve své činnosti. Všem, kteří zavítají do jeho stanu, ukazuje cestu k službě jedinému Bohu. Místní vládce a vlivné kněžstvo samozřejmě nezajímá duchovní svět nějakého primitivního kočovníka, který žil vne hradeb, a tudíž neměl bezprostřední duchovní vliv na městské obyvatelstvo. Lidé, kteří se s ním setkali, viděli v Abrahamovi člověka přímého, pravdomluvného, který je vždy ochoten pomoci, a proto rádi naslouchali jeho slovům, když jim vysvětloval, kdo je Všemohoucí a co vše učinil a činí. Abrahamova pohostinnost, dobročinnost a mírumilovnost kladně ovlivňovaly stále více lidí.

Našeho otce Abrahama bychom mohli nazvat prvním **novým repatriantem** – עולה חדש, který uposlechl Hospodinovy výzvy: „Odejdi ze své země, ze svého rodiště a z domu svého otce do země, kterou ti ukážu.“ Komentátor Raši vysvětluje, proč má Abram-Abraham odejít z Charánu – jeho odchod mu bude ku prospěchu a k blahu. Toto mu však Bůh nesděluje, jen mu přikazuje, aby prostě odešel z Mezopotámie, a Abraham plní Jeho vůli.

Slovo עליה – **alija** znamená **výstup**. **Vystupujeme do země Izraele** – עולים לארץ, **vystupujeme do Jeruzaléma** – עולים לירושלם, **vystupujeme do Chrámu** – עולים לבית

המקדש. **Alija** však neznamená pouze **výstup** ve smyslu fyzickém, ale také duchovním, který nazýváme התרוממות רוחנית – **duchovní povznesení, povznesení ducha**. Země Izraele je nejen ideálním místem pro fyzický život každého Žida a Židovky, ale je ideální k plnění micvot a totéž platí o duchovním povznesení. Země Izraele je ideální pro duchovní růst každého souvěrce a je ideálním místem pro učení Tóry. Jedním z důležitých přikázání – micvot je יישוב הארץ – **osídlení země Izraele**. S tím souvisí slova našich učenců (Talmud, traktát Ktuvot 110b): „Každý, kdo bydlí v zemi Izraele, se podobá tomu, kdo má Boha. A každý, kdo bydlí mimo zemi Izraele, se podobá tomu, kdo Boha nemá. Neboť je psáno (Leviticus 25,38): „... já jsem vás vyvedl z egyptské země, abych vám dal kenaánskou zemi a byl vám Bohem.“ Každý, kdo nežije v zemi Izraele, nemá Boha? Tímto ti chce říci, že každý, kdo žije mimo zemi Izraele, jako by se zabýval modloslužbou.“

Letos 7. října jsme si připomněli první výročí brutálního masakru, který v izraelském příhraničí s Gazou spáchali teroristé Hamásu a Islámského džihádu. Dodnes teroristé zadržují v Gaze asi 101 rukojmích, o jejichž osudu není nic bližšího známo. Více než rok vede Izrael protiteroristickou válku na čtyřech frontách, a přesto v loňském roce 5784 přibýlo do Izraele více než 31 tisíc nových olim z mnoha zemí Evropy i Ameriky. Někteří dokonce i z České republiky – ה' ברוך.

Nyní se podívejme na slovo ירידה – **jerida**, které znamená **sestup, sestoupení** či též **odchod** ze země Izraele. Vraťme se na začátek naší paraši. Když Abram s ženou Saraj překročili Jordán a octlí se v kenaánské zemi, tak zanedlouho tam nastal hlad. אברם וירדאריך רעב ויהי בארץ הרעב כבד כי שם לגור מצרימה – „I nastal v zemi hlad. Tu Abram **sestupil** do Egypta, aby tam pobýl jako host, neboť na zemi těžce doléhal hlad.“ (12,10). Ze země Izraele vždy do jiných zemí sestupujeme – יורדים.

Podobně jako v biblických dobách má slovo **jerida** význam fyzického sestupu nebo opuštění země Izraele. Lidé, kteří opustili Izrael, se nazývají יורדים. Tohoto slova se užívá pro označení lidí, kteří natrvalo opustili naši vlast – zemi Izraele a usadili se v cizině. Nutno

PROGRAM BEJT SIMCHA

Podzim 2024

KABALAT ŠABAT

Datum: každý pátek v 17.00

Místo: Židovská obec v Praze (3. patro),
Prezenčně i online

Rodinná bohoslužba

Zkrácená bohoslužba s programem
a občerstvením pro děti

Datum: poslední pátek v měsíci v 17.00

Místo: Židovská obec v Praze (klub Gešer)

Rezervace na šabatové bohoslužby není nutná.
V případě zájmu si lze objednat šabatovou
večeři v restauraci Šalom.

Cena menu: 225 Kč

Rezervace: kehila@bejtsimcha.cz

CHANUKA

Chanuková rozsvička

Setkání pro členy a přátele Bejt Simcha a B'nai
B'rith Renaissance Praha spojené s hudebním
vystoupením skupiny GANIFIM.

Datum: 18. 12. 2024 18.00

Místo: Židovská obec v Praze (3. patro)

Občerstvení zajištěno.

Registrace: kehila@bejtsimcha.cz

Chanukový společenský večer

Společná chanuková oslava
s Židovskou obcí Praha

Datum: 28. 12. 19.30

Místo: Židovská obec v Praze

Vstupenky k zakoupení v pokladně ŽOP, sekre-
tariátu LŠ a v kavárně Na Balkóně ŽOP

Bejt Simcha

Maiselova 18, 110 00 Praha 1

telefon: 603 393 558

e-mail: kehila@bejtsimcha.cz

web: www.bejtsimcha.cz

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

a) v **elektronické podobě** na www.maskil.cz

b) v **tištěné podobě** za cenu poštovného
a balného; pošlete, prosím, svoji žádost
na adresu Bejt Simcha, Maiselova 4,
110 00 Praha 1, telefon: 603 393 558,
e-mail: redakce@maskil.cz; výše poštovného
a balného je v ČR minimálně 350 Kč ročně;
uvedený obnos nám laskavě zašlete
složenou nebo na bankovní účet číslo:
86-8959560207/0100 u Komerční banky,
variabilní symbol je 88888 (5 × 8), v popisu
platby uveďte, prosím, své jméno.

zdůraznit, že slovo יורד, יורדי mělo a má dosud trochu pejorativní zabarvení. **Jored** je ten, který dobrovolně odešel ze země svých předků a dal přednost životu mimo Svatou zemi, kterou Bůh dal Abrahamovi a jeho potomkům, tedy i jemu, navěky (Gn 13,15; 17,8). Jak jsme již viděli v talmudickém traktátu *Ktuvot 110b* má odchod ze země Izraele také neblahý vliv na duchovní život každého Žida. Trvalým odchodem – *jeridou* z Izraele jsme pohrdli jednou z micvot – יישוב הארץ – *osídlení země Izraele*.

V této nelehké době, v níž se již více než rok nacházíme, není tajemstvím, že někteří lidé, kteří mají podle mého názoru k svému židovství velmi vlažný vztah nebo nemají silnější židovské národní citění, opouštějí svou vlast a odcházejí z Izraele. Svůj odchod nenazývají *jeridou*, ale lépe znějícím anglickým slovem **relocation – přesídlení, přemístění, přestěhování**. Kam se tito lidé přemísťují? Do USA, Kanady nebo do zemí Evropské unie. Myslí si, že tam budou více v bezpečí, než jsou zde během ostřelování našeho území raketami z Libanonu, Gazy a z Íránu.

Západní Evropa konce minulého století již ale neexistuje. Obrovské demonstrace levičáckých a propalestinských agresivních aktivistů a radikalizovaných muslimů s protiizraelskými a protizidovskými hesly, útoky

na Židy, na židovské školy, muzea a instituce, strhávání mezuz, vytrhávání Stolpersteinů a kreslení Davidových hvězd na židovské domy a obchody, to vše velmi připomíná Německo a Evropu konce 30. let minulého století. V Nizozemsku někteří policisté, s odvoláním na své svědomí, odmítají chránit nizozemské Židy, občany své země či židovské instituce. Ve Francii doporučují nenosit veřejně kipy, nechodit s řetízky zdobenými šesticípou hvězdou. Židovské děti se v mnoha evropských zemích potýkají ve státních školách se šikanou od svých, většinou muslimských spolužáků. Velmi znepokojující jsou velké protiizraelské a protizidovské antisemitské demonstrace na evropských a amerických univerzitách, které mnohdy podporují profesori, a dokonce vedení těchto vysokých škol. Ulice mnoha evropských měst nejsou ušetřeny teroristických útoků islamistů namířených proti běžným občanům. Jedním z absurdních antiizraelských a antižidovských excesů bylo zničení torontského lahůdkářství, které mělo na vývěsní tabuli obchodu napsáno IDF (International Delicious Food) zfanatizovanými propalestinskými chuligány. Obchod přitom zdobily fotografie různých lahůdek, majiteli obchodu jsou navíc Bělorusové bez židovských kořenů.

S tím vším lidé, kteří se přestěhovali z Izraele do ciziny, musí počítat. Mají pocit, že jejich bezpečnostní situace je nyní lepší?

V Izraeli máme prověřenou jistotu, že armáda, v níž slouží Židé, Arabové, drúzové a Čerkesové, nás bude chránit, jak nejlépe dovede. Podobně je tomu i u izraelské policie, v níž také slouží mnoho arabských policistů a žádný z nich, když se na něj obrátíte, vás neodmítne ochránit a pomoci vám, protože jste Žid.

Nakonec bych se rád podělil o jeden příběh. K rabínu Chaimu Kanievkému, z.c.l. (1928–2022), v Benej Braku přišel pro radu Izraelec, který měl právo na pas jedné ze zemí Evropské unie. Zajímalo ho, zda si ho má podle rabína Kanievského nechat vystavit. Ten mu odpověděl: „Jestli Židé nebudou moci žít v zemi Izraele, tak nebudou moci žít nikde.“

RABÍN DANIEL MAYER

CHANUKOVÁ ROZCVIČKA

18. 12. 2024 18.00

18. KISLEV 5785

3. PATRO, ŽO PRAHA

CHANUKOVÁ ROZCVIČKA PRO ČLENY A PŘÁTELE
BEJT SIMCHA A B'NAI B'RITH RENAISSANCE PRAHA.
OD 19.00 ZAHRAJE SKUPINA GANIFIM.
OBČERSTVENÍ ZAJIŠTĚNO. REGISTRACE NA KEHILA@BEJTSIMCHA.CZ

Hlas třetí generace: Chceme udržet kontinuitu komunity a zajistit její dlouhodobý rozvoj

Uskupení Hlas třetí generace vzniklo z kamarádské diskuse.

V letošních volbách Židovské obce v Praze poprvé kandiduje uskupení Hlas třetí generace. Tato skupina složená převážně z příslušníků třetí poválečné generace chce zastupovat nejen svoje zájmy, ale zohlednit také potřeby předchozích generací a zároveň nechat zaznít hlas generace svých dětí. Kdo za Hlasem třetí generace stojí a co by kandidáti po svém zvolení do reprezentace obce chtěli přinést?

Myšlenka na vznik společné kandidátky zástupců této generace není nová. Jádro uskupení tvoří lidé, kteří jsou již v širší židovské komunitě pro své aktivity známí. Nespojuje je tedy jen jejich věk a mnohdy i přátelství, ale hlavně dlouholetá potřeba

přispívat k rozvoji židovské komunity. To potvrzuje i **Tomáš Pasternak**, jeden z iniciátorů Hlasu třetí generace: „Myšlenka na společnou kandidátku v nás klíčila poměrně dlouho. Během mnoha našich diskusí jsme si ujasnili především to, že náš program a naše plány musíme stavět na tom, co máme společné, čeho chceme dosáhnout, a snažit se najít kompromis ve věcech, ve kterých máme rozdílné, ale ne úplně protichůdné názory. Nebylo to vždy jednoduché a dynamika skupiny se během těchto diskusí proměňovala.“ Složení členů uskupení se díky tomu měnilo. Někteří z původních členů zůstali, někteří kandidují do reprezentace samostatně, jiní se nakonec rozhodli nekandidovat vůbec.

Na otázku, kdo by mohl považován za mluvčí Hlasu třetí generace, odpovídá **Zuzana Veselá**: „Naše uskupení vzniklo z kamarádské diskuse. Myslím, že neformálními lídry jsme my dva s **Tomášem Pasternakem**, jsme uskupení výrazných, silných a extrovertních osobností, ale i tichých a klidných introvertů. Právě proto jsme vytvořili tuto skupinu, protože věříme, že ve skupině,

s možností sdílení a se vzájemnou podporou, dokážeme víc a efektivněji.“

Z generace na generaci

Reprezentaci Židovské obce Praha tvoří dvacet čtyři členů, na kandidátce Hlasu třetí generace je jedenáct lidí. Ani v případě, že budou všichni zvoleni, nemohou v tomto důležitém orgánu obce vytvořit většinu. Zuzana Veselá vysvětluje: „Nechceme obrátit obec vzhůru nohama. Jsme si ale vědomi nutnosti krátkodobého, střednědobého i dlouhodobého strategického plánování, a to zejména v oblastech, jako je hospodaření, v sociální oblasti a vzdělávání a samozřejmě v komunitním a náboženském životě. Chtěli bychom proto navrhnout nový způsob fungování reprezentace formou pracovních skupin se zaměřením na jednotlivé oblasti.“

Jedním z aspektů, na kterém se shodují a stavějí svůj program, je nutnost generační obměny. Zapojení mladších generací vnímají jako důležité nejen pro kontinuitu, ale i pro zajištění dlouhodobé udržitelnosti a dynamiky židovské obce.

Tomáš Pasternak dodává: „Jsme třetí poválečná generace pražských Židů, chceme ale být hlasem jak generací před námi, našich rodičů a prarodičů, tak těch mladších, našich dětí. Někteří z nás už v reprezentaci pracovali, já osobně jsem jejím členem již dvacet let. Nechceme žádnou revoluci, naopak chceme evoluci – rozvíjet to fungující a prospěšné, ale zároveň hledat nová řešení tam, kde se objevují problémy.“

Rozmanitost a inkluze

Kandidáti Hlasu třetí generace plánují, že v případě svého úspěchu budou usilovat o vytvoření lepších podmínek k tomu, aby se všichni členové židovské obce, bez ohledu na míru zbožnosti či status, cítili dobře a mohli se aktivně účastnit komunitního života.

Pavla Šulcová k tomu říká: „Jako kandidáti nabízíme dlouholetou praktickou pracovní zkušenost z různých oblastí, a pokud budeme zvoleni, povedeme otevřenou a zodpovědnou diskusi o potřebách a možnostech naší obce. Každý máme nějaké zkušenosti z profesního i osobního života, měli jsme možnost poznat různé židovské komunity v Čechách, v Izraeli nebo jinde v zahraničí. Rádi bychom tím obohatili pražskou komunitu, nabídli inspiraci pro různé oblasti komunitního života a pomohli formulovat vizi do budoucna včetně konkrétních cílů v čase.“

V některých kruzích se šíří zvěsti o tom, že chce Hlas třetí generace změnit rabinát. **Ester Karasová** to vyvrací: „V rámci uskupení máme jasnou shodu v tom, že bychom rádi podpořili a rozšířili komunitní život. Protože jsme židovská obec, velmi úzce s tím souvisí fungování rabinátu. Rabinát zůstane ortodoxní, ale rádi bychom viděli jeho inkluzivnější přístup v tom smyslu, že všichni mají své místo – halachičtí členové, mimořádní členové i jejich rodinní příslušníci. Myslíme si, že dnes, v 21. století, se takový přístup s ortodoxií nevyplácí.“ **Dominika Weiss Hošková** s ní souhlasí: „Rozvoj komunitního života zcela jistě nezávisí pouze na rabinátu, z tohoto pohledu

je však jedním z klíčových pracovišť. Chceme rozvíjet ideově otevřenou obec s kulturním a náboženským životem pro všechny pražské Židy a jejich rodiny a podporovat pozitivní pohled na rozmanitost židovské identity.“

Podpora rozmanitosti židovského života je důležitá i pro **Martu Zveibl Hrubou**. Její manžel, s kterým žije v Praze, je Izraelec pocházející ze sekulární rodiny přistěhovalců z Brazílie. Jejich tři děti díky tomu vyrůstají v multilingvním prostředí ovlivněném mnoha kulturními vzorci. Marta Zveibl Hrubá k tomu říká: „Děti chodí do lesní školky a školy. Jsou součástí různých komunit. Naše zkušenosti nás učí, že život je pestrý, proměnlivý a lidé mají v různých životních etapách velmi různé radosti i strasti; i to by život komunity měl reflektovat.“ A dodává: „Do pravidelných aktivit bychom jako Hlas třetí generace chtěli více zapojit všechny generace Izraelců žijících v Praze a židovské studenty pražských vysokých škol.“

Vojtěch Košnar přidává pro ilustraci svůj osobní příběh: „Začal jsem na obec pravidelně docházet ve chvíli, kdy se narodily naše dcery, nyní obě studentky gymnázia na Laudеровých školách. Přihlásil jsem se do několika vzdělávacích programů s cílem navázat na tradici a kořeny mé rodiny a posílit vědomí identity svých dětí. Je to vlastně velmi jednoduché – rabinát by měl mimo jiné podporovat rodiny, které hledají cesty ke svým kořenům, a nabídnout příležitosti pro celoživotní vzdělávání a objevování našeho kulturního dědictví.“

Vzdělání a sociální oblast

Vzdělání vždy hrálo v židovských komunitách klíčovou roli. Díky studiu, které tradičně začíná již v raném dětství, se z generace na generaci předávaly tradice a hodnoty důležité pro zachování židovské identity. Kvalitní systém výuky přispívá k sociální soudržnosti a ekonomickému rozvoji. Na co se chce zaměřit v oblasti vzdělávání Hlas třetí generace? Jaké jsou priority jeho kandidátů? Na to mi odpověděla **Tereza**

Gafna Vánová, současná ředitelka Laudеровých škol: „Vzdělávání je v židovství jednou z nejvýznamnějších hodnot. Nemělo by být určeno ale jen pro děti školního věku. Věříme v důležitost celoživotního vzdělávání a chtěli bychom pomoci vytvořit takové programy, které dají příležitost vzdělávat se lidem všech generací způsobem, který je relevantní jejich potřebám a zájmům. Zároveň se domníváme, že demografická situace ukazuje, že je namístě diskutovat o dalším rozšiřování Laudеровých škol. To by mělo pak zároveň sloužit k rozšiřování členské základny obce i širší komunity.“

Michal Hořava, který je aktuálně zastupujícím předsedou Rady Laudеровých škol a zároveň pracuje jako konzultant a lektor v oboru UX, dodává: „Jsem členem Rady Laudеровých škol a cítím to jako svou výhodu a možnost přímého propojení školy a obce. Ze svých pracovních zkušeností vím, že nástrojem k pochopení a pozitivnímu ovlivnění světa je kreativita a tu lze prostřednictvím vzdělávání rozvíjet a kultivovat. A podle mě je vzdělávání tím, co může naši komunitu do budoucna posílit.“

Základem existence každé komunity je také péče o potřebné. **Marta Kolská**, která vystudovala sociální práci, sociální politiku a ošetřovatelství na Univerzitě Karlově a působí v poradně domácího hospice v organizaci Cesta domů (a spolu se svým mužem stojí za kavárnami Mamacoffee), k prioritám v sociální oblasti říká: „Oceňuji vysokou úroveň sociálních služeb při Židovské obci Praha. Abychom ji zachovali, musíme udržet kvalitní týmy a zajistit udržitelné financování. Do budoucna je třeba stanovit si vizi, v jakém rozsahu budeme zajišťovat sociální služby sami a na jaké budeme odkazovat jinam v rámci poradenství.“

A dodala: „Dělá mi radost, když se lidé v naší komunitě navzájem podporují také na neformální bázi. Mít nehodnotící zájem o druhé, zjišťovat jejich potřeby a nabízet svoje kapacity – to patří ke zdravé komunitě. Myslím, že je to i motorem našeho volebního uskupení. Cítíme respekt ke starším i mladším generacím a rádi bychom je spojovali.“

Jaká by podle Hlasu třetí generace měla být obec za další čtyři roky? „Chceme, abychom před dalšími volbami měli silnou a sebevědomou obec plnou aktivních členů, kteří přijdou na shromáždění, protože chápou, jak je to důležité. Chodíme na obec, protože chceme. Účastníme se života obce pravidelně, nikoli náhodně. Obec jsme ‚my‘, obec nejsou abstraktní ‚oni‘. Radost z rozmanitosti úplně zvítězila nad strachem z rozdílného. Taková je naše představa a cíl naší práce pro příští čtyři roky,“ říká na závěr **Martin Šmok**.

RADKA LÍM LABENDZ

Foto: Matěj Stránský

Kandidáti Hlasu třetí generace by rádi rozvíjeli ideově otevřenou obec s kulturním a náboženským životem pro všechny pražské Židy a jejich rodiny.

Pavel Kosatík oživil příběhy slavných židovských podnikatelů

Právě vyšla zajímavá novinka, objemná kniha pojednávající o významných židovských podnikatelích od doby končící éry rakouského mocnářství až po závěr první Československé republiky. V publikaci *Podnikání pod Davidovou hvězdou* z pera dobře známého autora žánru non-fiction Pavla Kosatíka se setkáme s kdysi významnými jmény, která však jsou dnes již víceméně překryta prachem historie: Bondy, Kolben, Popper, Petschek, Löw-Beer, Auerbach, Waldes, Reich a Tugendhat... Těch devět jmen přitom nepředstavuje jen jednotlivce, ale celé podnikatelské rody, které se ve své době podstatně zasloužily o vzestup českého průmyslu.

Co bylo impulsem ke vzniku tohoto přehledu významných rodin židovských podnikatelů, který je zároveň přehlídkou překvapivých úspěchů českého hospodářství? Jak dlouho trvalo dát knihu dohromady?

Autorem prapůvodního námětu byl režisér Petr Weigl, který se kromě toho, že tvořil svébytná televizní díla jako třeba *Radúze* a *Mahulenu*, zajímal do hloubky o židovskou historii. Všiml si, že židovský přínos ekonomický se nepřipomíná tolik jako tvorba židovských vědců nebo spisovatelů. Když před pár lety zemřel, jeho přátelé tuto myšlenku udrželi a po čase mě oslovili, abych se jí ujal. Kniha vznikala asi tři roky čistého času a byla to intenzivní práce. Pomáhala mi s ní hodně lidí.

Podle jakých kritérií jste podnikatele vybíral a co bylo při psaní nejtěžší? U které rodiny, co se do knihy nevešla, vás to nejvíc mrzí?

Snažil jsem se, aby ty příběhy pokryly celou sféru židovského podnikání, proto jsou tam oceláři, uhlobaroni, výrobci bot a patentních

Pavel Kosatík na uvedení knihy *Podnikání pod Davidovou hvězdou* v Božské lahvi.

knoflíků i filmový producent. Podle původní představy mělo těch příběhů být víc. Když se ale ukázalo, o jak bohatou látku ve většině případů jde, musel jsem redukovat třeba karlovarské Mosery, skláře nebo Emila Picka, jehož čáslavskou firmu Kosmos znal za první republiky každý. A mnohé další.

Čtenář s překvapením sleduje, jak se místo nudných stránek s výčtem technických realí a ekonomických údajů před námi odvíjejí dramatické osudy konkrétních lidí, jejichž úsilí a invenci nelze neobdivovat. Kolika archivy jste se musel prokousat?

Pro židovské pozůstalosti platí, že jejich podstata bývá jen zřídka soustředěna na jediném místě, v jednom hlavním archivu. Je znát, že se – minimálně ve třech silných vlnách – různí lidé z různých důvodů snažili, aby se tato dokumentace nedochovala. Nejprve na konci třicátých let ji likvidovali sami Židé, když opouštěli republiku nebo když po příchodu nacistů nechtěli, aby se jim tyto dokumenty dostaly do rukou. Nacisté v druhé vlně měli k židovským archivům úctu jen tehdy, pokud jim dávaly šanci někde získat ještě nějaký další majetek. A co nerozkradli a nezničili nacisté, to ve třetí vlně po roce 1945 dokončil nový československý režim.

Ten přece tvrdil, že znárodňuje továrny za náhradu...

To sice tvrdil, zároveň se však ptal žadatelů, k jakému obcovacímu jazyku se hlásili při posledním sčítání lidu v roce 1930. A protože prapůvodním jazykem velké části přeživších českých Židů byla němčina, ČSR jim majetek jednou arizovaný nyní sebrala bez náhrady znovu s odůvodněním, že jsou vlastně Němci. Bylo to šílené. Ti lidé se zrovna vrátili z koncentráků...

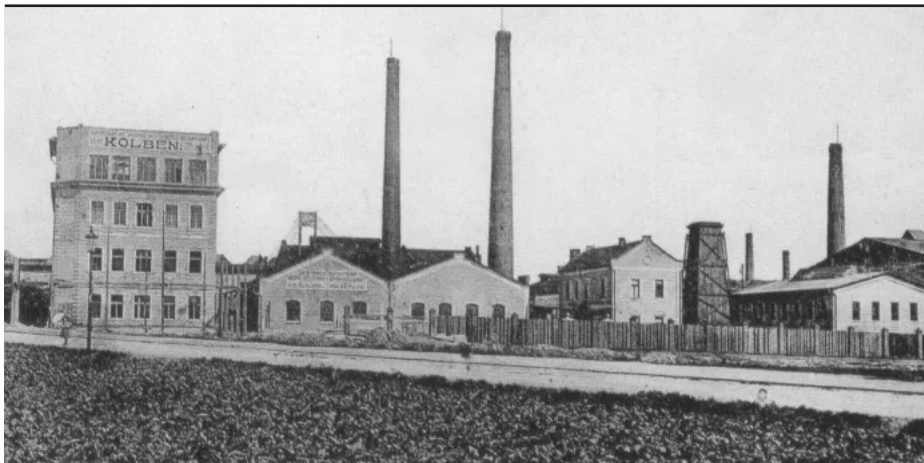
Daly se osudy podnikatelů vůbec dohledat?

Rekonstrukce židovských životů se v něčem zvenku podobá práci toho, kdo chce rekonstruovat život spolupracovníka StB, u kterého byly všechny papíry skartovány. Zjistí si, kteří lidé žili okolo něj, a pokud se k nim archivy dochovaly, vybírá z nich všechno, co se jeho „zmizelého“ týká. Podobně se i židovské životy často rekonstruuji z oharků zanechaných v archivech rozptýlených po různých regionech. Je to piplačka.

Neobjevil jste, že by si někdo z mužů zachycených v knize psal svůj osobní deník?

Pustili vás potomci podnikatelských rodů do svých soukromých archivů?

Deníkové záznamy byly výjimečné, na to asi podnikatel nemá čas. Před sto lety ale lidé věnovali hodně času korespondenci, ve které

Historický snímek Kolbenovy továrny, kterou v roce 1896 založil ve Vysočanech inženýr Emil Kolben. Díky zkušenostem z USA, kde úzce spolupracoval se slavnými vynálezci Thomasem Alvou Edisonem a Nikolou Teslou, měl přehled o nejnovějších technologiích.

V českých zemích vznikla v 19. století řada obuvnických továren. Dnes je známý především zlínský podnik Tomáše Bati. Přitom rodina Popperů získala věhlas dávno před ním. Popperova továrna na obuv proslula také mimořádně kvalitními pracovními podmínkami.

se svěřovali často i s velmi intimními záležitostmi. Z dopisů Emila Kolbena, zakladatele pozdějšího ČKD, lze dosti přesně vysledovat jeho manželský a rodinný život – včetně puntičkářsky zaznamenávaných nevěr s milenkami. Ale v korespondenci je zachycen také celý proces vznikání firmy Kolben a spol. (prapůvodce ČKD) v roce 1896. Kolben tehdy žil ve Švýcarsku, odkud dirigoval své pražské přátele, aby shromáždili kapitál, našli pro továrnu vhodné prostory atd. Trvalo to skoro rok a všichni zúčastnění do té korespondence investovali spoustu dodnes fascinující energie.

Emila Kolbena si vybral do svého týmu slavný vynálezce Edison, Miloš Bondy zakládal české letectví, filmový producent Norbert Auerbach se etabloval až v Hollywoodu... To přece nebyla náhoda. Lišili se nějak tehdejší židovští podnikatelé od těch ostatních?

Myslím si, že se v nich projevila nastřádaná energie jejich předků, nucených po generace krotit síly v ghettech. Když v 19. století konečně získali svobodu, znamenalo to pro ně víc než pro etnické Čechy, kteří to brali jako vývojovou samozřejmost: Získáváme, co

nám obrozenci připravili a co jsme si po nich vybojovali.

Židovští podnikatelé si byli více vědomi nesamozřejmosti vlastně jakýchkoli poměrů. Nebýt jich, vyprávění o českém liberalismu 19. a 20. století by byl mnohem kratší a chudší příběh. Zajímavé je, u velké části z nich ruku v ruce s podnikatelskou dravostí, že důsledkem náhle rozpoznané svobody byl i sociální rozměr jejich podnikání. Nešlo jim jenom o *laissez faire*, tedy o svobodu podnikání bez státních zásahů, ale uvědomovali si, že úspěch je do značné míry výsledkem dohody mezi podnikatelem a zákazníkem.

Přála onomu neobyčejnému rozvoji podnikání sama doba, nebo snad v tom lze vystopovat nějaký typický židovský rys, že se ti noví podnikatelé tak brzy dokázali prosadit?

„Doba“ Židy osvobodila, tj. postavila je na roveň ostatním, nikoli z lidumilnosti, ale aby z nich učinila součást moderní davové společnosti. Nyní také oni byli odváděni k vojsku, řídili se obecným právem, očekávalo se, že se časem budou nábožensky i jinak asimilovat. Tvorba majetku byla pro některé z nich způsobem společenské sebeobrany. Dynastie

ústeckých a pražských Petschků vydělala tolik peněz, že jí stát (jakýkoli) byl najednou malý, začala se rozlévat do střední a západní Evropy. Součástí sebeobrany často také bylo, že se tyto rodiny naučily držet majetek i ve více po sobě jdoucích generacích. Obecně se říká, že firmy tvoří zakladatelé, po kterých přicházejí budovatelé, následovaní v třetí generaci rozdrobiteli. Většina židovských podnikatelských rodin ale toto nezažila. Například Petschkové drželi při sobě, i když jádro rodiny v třicátých letech tvořilo už přes šedesát lidí!

Třeba Paul Petschek se narodil v Praze, vystudoval v Drážďanech a luxusní vilu si postavil ve Wannsee na okraji Berlína. Jak na tom vlastně byli ti nejvýznamnější židovští podnikatelé v běžném životě po jazykové stránce?

V 19. století vesměs začínali v německém jazyce a třeba zmínění Petschkové nebo brněnští Löw-Beerové u německého jazyka zůstali i jako Čechoslováci. Naopak jiní se přimkli k českému jazyku a národu do té míry, že třeba Jindřicha Waldese, budovatele vršovické Koh-i-noorky, nacisté v roce 1939 zatklí nikoli jako Žida, ale jako Čecha. A spolu s Ferdinandem Peroutkou, Josefem Čapkem, Petrem Zenklem a dalšími ho v září 1939 po vypuknutí války odvezli jako národní rukojmí nikoli do Terezína, ale do Dachau a Buchenwaldu. Další, kdo byl svým okolím vnímán jako Čech, byl třeba Léon Bondy, člen pražské dynastie židovských železářů, který se po vzniku republiky stal ekonomickým rádcem ministra financí Rašína i prezidenta Masaryka. A to platí i o mnoha jiných.

A dá se obecně říct, jaký vlastně byl jejich vztah k židovství?

Obvykle laxní. Myšlenka sionismu se ještě v třicátých letech jevila jako poměrně výstřední. Většina židovských podnikatelů měla za to, že demokratická ČSR nabízí víc svobodného prostoru než ostatní státy široko daleko. Takže vesměs mířili k asimilaci. V některých rodinách se připomínala například Chanuka, ale zjednodušeně řečeno, Vánoce slavili všichni.

Podnikatelské rody se vzájemně podporovaly – a jejich firmy vzkvétaly. Z některých bohatých členů rodu se občas stali dokonce filantropové, kteří pomáhali chudým. Byla to výjimka?

Nebyla. Pamatuju si, že v komunistické rétorice třeba už zmínění Petschkové platili za vykořisťovatele non plus ultra. Když jsem ale v archívech narazil na seznamy jednotlivců a spolků, které podporovali, uvědomil jsem si, že jich do knihy nedostanu ani zlomek; lidé by tak dlouhé výčty neučetli. Ale ještě líp než dokumenty o postavení židovských podnikatelů možná vypovídají výrobní areály, které budovali. Třeba zmínění Löw-Beerové postavili svou první textilku v obci Svitávka u Boskovic. Když se zmožili, vybudovali si v jejím sousedství svá vlastní obydlí, tzv. Malou a Velkou vilu. Jsou to de

facto zámky, neobyčejně výstavné. A od obce a továrny je neoddělovala žádná překážka, jenom potok a přes něj lávka. Oba tyto světy byly přístupné. Dnes se často i podnikatel, který vytvořil jen zlomek jejich majetku, oddělí od okolního světa hradbami...

S příchodem Hitlera k moci v roce 1933 se rychle probouzela stará známá nemoc – antisemitismus. Jak na to reagovaly židovské podnikatelské kruhy?

Ze židovských podnikatelů si jako první přestali dělat o nacistech iluze ti, kteří měli své filiálky v Německu a od poloviny třicátých let tam zažívali nucenou arizaci. Přesto třeba Petschkové, kteří, jak známo, své majetky v ČSR prodali v létě 1938 Živnobance a odjeli na Západ, neemigrovali jako lidé, kteří by nevěřili v tuto republiku. Hlavní důvod jejich odchodu byl jiný – většina jejich českého majetku ležela v Sudetech, tedy na území, kde od roku 1935 sílil vliv Henleinovy Sudetoněmecké strany. Firma zaměstnávala v drtivé většině Němce, nyní tedy často henleinovce, kteří náhle zjišťovali, že mají problém s loajalitou k židovským zaměstnavatelům. Jejich firmy tak přestaly být řiditelné. To byl hlavní důvod, proč nakonec emigrovali.

Při uvedení knihy jste mluvil o kladném vztahu podnikatelů k tehdejšímu Československu. Můžete to doložit nějakým příkladem?

Třeba ti Petschkové kromě jiného podporovali v třicátých letech československý zbrojní program. Otto Petschek, hlava rodiny do roku 1934, se přátelil s Edvardem Benešem, tehdy ministrem zahraničí. Když Hrad pořádal nějakou hodně oficiální recepci, třeba na počest rumunského nebo jugoslávského krále (hlav členských států Malé dohody), a zjistilo se, že prostory Španělského sálu na Hradě nebudou stačit, nabídl Otto Petschek svou výstavnou rezidenci v Bubenči. Ty nejdůležitější společenské akce čs. státu se konaly tam. Dnes je v ní sídlo amerického velvyslance.

Zmiňoval jste, že jste při pátrání narazil na mnoho překvapivých faktů. Podělíte se s námi o některé?

Mám rád, kdykoli se ukáže, že obecně tradované skutečnosti mají nějaký předtím neznámý soukromý, intimní lidský rozměr. Součástí příběhu Jindřicha Waldese je třeba jeho přátelství s malířem Františkem Kupkou, jehož mezinárodnímu úspěchu Waldes napomohl, jakkoli sám Kupkovým abstraktním obrazům vyloženě neholdoval. Ten vztah byl mnohokrát popsán, většinou na základě jejich korespondence dochované v archivu Národní galerie.

Z toho, co se dosud běžně citovalo, se zdálo, že si psali jen oba pánové, skutečnost je ale jiná: většinu dopisů napsaly jejich manželky. Možná měly o trochu víc času, nebo pro ně platilo (stoprocentně to byl případ Eugenie Kupkové), že „krk hýbe hlavou“. Rozhodovaly řadu věcí i tam, kde se mělo za to, že poroučí muž.

Byla ta překvapení vždy jen vyslovené pozitivní?

Díky nově objevené korespondenci lze řadu těch vztahů ukázat v prokreslenější podobě. Třeba to, jak Josef Auerbach, obchodník s filmy, schopný nekompromisně řešit i složité problémy, dokázal čarovat s firemním účetnictvím. Na barrandovském kopci, na jeho úplném vrcholu si nechal postavit tu nejvýstavnější vilu ze všech. Dodnes tam stojí, ukrytá zrakům veřejnosti. A zároveň ten dům prohlásil za sídlo firmy, kde je sám s rodinou údajně jenom v pronájmu – šetřil tím daně. Stejná „odvaha“, která ho ponoukala přizpůsobovat si finanční předpisy, mu ale pomohla vyrobit ty nejlepší filmy s Vlastou Burianem a dostat do světa objevnou Machatého Extasi. Auerbach, nikoli Miloš Havel, kterému se to nejčastěji připisuje, byl nejlivnějším filmovým podnikatelem první republiky.

Víme, kde a jak skončili vlivní podnikatelé po válce?

Mnozí se konce nedožili. Emilu Kolbenovi se nesplnil příslib, daný v roce 1939 protektorátní vládou – jako člověk, který se zasloužil o podnikání v evropském měřítku, měl být jako tzv. „čestný árijec“ vyňat z platnosti norimberských zákonů (bylo to ještě v dobách, kdy si nikdo neuměl představit blížící se holocaust). Zemřel v roce 1943 v Tere-

zíně. Jindřicha Waldese nacisté poté, co ho obrali o všechny majetek, posadili v roce 1941 na loď, která mířila z Lisabonu do Ameriky. Při zastávce na Kubě ale zemřel, zabili ho na dálku. Zahynul, protože mu dva roky odpírali inzulin, který nutně potřeboval.

Ti, kdo přežili, se po roce 1945 vesměs o majetky a náhrady přihlásili. V režimu Národní fronty však neměli šanci. Za rodinů Petschků přitom bojovala americká vláda, dvakrát zde v jejich věci pobýval její emisar Bernard Yarrow. V roce 1948 ale bylo potvrzeno, že zákonnost v ČSR obnovena nebude. Josef Auerbach, kterému zakázali filmovou distribuci, nějakou dobu na dálku obchodoval s filmovou technikou, než mu znárodnili i ji. Konce židovského majetku u nás po roce 1945 byly tristní.

Máte v plánu napsat ke knize pokračování?

Myslím, že ten materiál si to rozhodne sám. Uvidím taky, kolik bude sil. Obecně každopádně platí, že vlivných židovských podnikatelských rodin, jejichž příběhy jsou důležité a často i velmi dramatické, zde zbývá dost i pro další autory. A jsou jich desítky, nebo spíš stovky.

PTALI SE **LUBOR FALTEISEK A RADKA LÍM LABENDZ**

Foto archiv autorů

Čtyři generace pražských Bondyů se zasadily nejen o rozvoj železnic v celém Rakousku-Uhersku, ale díky výrobkům továrny Avia Miloš Bondy a spol. také o leteckou dopravu. „Vzduch je naše moře“ reprezentovalo představu, že do Francie se dostaneme po obloze.

Extase je mezinárodně nejúspěšnější český film předválečného období. V roce 1932 jej natočil režisér Gustav Machatý ve studiu Elektra film Josefa Auerbacha.

Každý den je Den nezávislosti. Pokaždé někde jinde

Novoroční večeře v Netanji

„Není to cynický popis situace v Izraeli, je to způsob, jak se s každodenní realitou války vypořádat, slovy kamarádky Yifat,“ píše ve svých zápiscích z říjnové návštěvy Izraele David Peres.

Za méně než týden odjíždím do Svaté země. Mám na co se těšit. Vysoké svátky v Izraeli, pro mě poprvé. Vzrušeně přemítám, kde strávím Roš ha-šana, kde Jom kipur? Vzrušení, úzkost zároveň. V období Ha-jamim Ha-noraim prožiju také první výročí 7. října. Tyto řádky píšu v Mikulově, po návštěvě Horní synagogy. Příjemné podzimní sluníčko mě dostává do přemýšlivé nálady. Snad poprvé jedu do Izraele se smíšenými pocity. Nesmírná radost z návratu „domů“, nesmírná úzkost z toho, co mě čeká... Rozhodl jsem se totiž, že přišel čas navštívit ta nejmudnější místa spojená s hrůzami nejhoršího masakru od šoa. Sebetříznění? Vůbec ne, spíše očekávání smíření, vyrovnání se ztrátou tolika životů bratří a sester Izraele. Zakončení roku truchlení... I když ten se neustále prodlužuje s dalšími a dalšími mrtvými hrdiny. Před Dnem smíření mne tedy čeká „Cesta smíření“.

Den před odletem

Nervozita. Nevím, jestli se postupem času stávám citlivějším nebo se dostavuje klasická cestovní horečka. Cítím, že tohle nebude návrat do Izraele jako kdykoliv předtím. Nevím ještě ani, kde budu první dny

Nova... We Will dance again! Musíme znova tančit!

spát, nechávám to na později. Nechce se mi. Podobně to mám s balením. Jednoduše to nesnáším.

Ráno před odletem. Vstávám před šestou, na letišti chci být v osm. Nemám zabaleno. Narychlo házím věci do batohu a příručního zavazadla, snídám a objednávám taxi. Nemám dost času jet MHD, což byl původní plán. Nenechávat věci na poslední chvíli. O. k., tak někdy příště, Davide. Nemám náladu s nikým mluvit, tím méně se security El Al. Říkám si, že za ta léta už si mohou jen otevřít mou složku. Stále bydlíme ve stejném bytě. Cestuju jako dobrovolník a turista. Jedu na svátky. Budu spát v hostelu. Balil jsem si sám. Nic nikomu nevezu, nikdo mi nic pro nikoho nedal a zavazadla jsem z očí nespustil.

Naštěstí řidič taxi vycítil mé rozpoložení, nemluví a nesnaží se být zábavný. Jsem extrémně nudný zákazník. Míjíme billboard Lette za svými sny. Vše se ve mně svírá. Nechávám tady svého Pepu, pejska a cítím se sám. I když... opravdu letím za svými sny, jen trochu jinak, než bych si představoval.

U přepážky El Al. Cítím se být ochuzený. Žádný security pohovor. Jen nudná zastávka na check-inu. Asi jsem si to tak trochu vyžádal. Ani nikdo nic nenamítal, že mám dvě zavazadla.

Zbytek cesty do Tel Avivu zkrátím. Téměř celý let jsem si připadal, že sedím na staré židmačce prádla. Sedadlo na ocase letadla fakt nedávám.

Tel Aviv mě přivítal krásným počasím, z 11 stupňů do 30, což je přesně to počasí, co mě baví. Cesta do hostelu, check-in, káva s přáteli v ulici Dizengoff. V noci jsem spal tak tvrdě, že mě ani neprobudily sirény, které

tu noc nad celým Tel Avivem a Guš Danem zněly.

Pátek jsem strávil obvyklým způsobem, káva, cvičení ve venkovním plážovém fitku, poslední Kabalat Šabat v tomto roce v synagoze Beit-El. To je mezinárodní synagoga, spoustu francouzských Olim chadaším... Jsem mezi svými.

Na šabatovou večeři v pátek večer mě pozvala kamarádka Hadar. V *makole* Super Juda kupuji lahev vína a chalu. Do Ramat Gan se vypravuji místním způsobem, tedy na *korkinet* – elektrické koloběžce. Při večeři se Hadar ptá, jestli bych jí na pár dní pohlídal fenku Miku. Jede totiž pracovně do Bratislavy, její kluci zase na prázdniny k tátovi a k sestře do Itálie. Neváhal jsem ani minutu. Chybí mi pejsek, takže si to vynahradím. Rázem se mi mění program, k dobrovolnictví v Sar-El se přidává *dog sitting* v Ramat Gan. To ale až po návratu z Eilatu, kam se chystám v neděli.

V Eilatu jsem do 2. 10., tedy přesně do erev Roš ha-šana. 1. 10. večer. Jsem přilepený k telefonu, iránský islamistický režim se rozhodl, že nový rok 5785 „oslaví“ ohňostroji, a tak tedy sleduji aplikaci Cofar a alarmy, které varují před téměř dvěma stovkami balistických střel, které míří na Izrael. Krom Eilatu. Jsem v bezpečí. Jediné, co mi v Eilatu „ublížilo“, byla pokuta za jízdu na *korkinet* bez přílby. To, co policie toleruje nebo spíše ignoruje v Tel Avivu, se v Eilatu poctivě hlídá. Naštěstí se policistka nechala obměkčit tím, že jsem turista a dobrovolník, takže z původních 1000 šekelů „vykouzlila“ lidových 100. Pro můj už tak dost napnutý budget to bylo přece jen schůdnější řešení.

2. 10. jsem si měl cestu z Eilatu zkrátit letadlem. Nu, kvůli iránským ohňostrojům je let zrušen, musím na autobus. V 9.00 vyrazím, v 15.00 jsem konečně v Ramat Gan u Miky, mojí psí svěřenky na dalších 5 dní. Dělá mi radost mít trochu běžný režim, venčení pejska, lehké konverzace s ostatními pejskaři, káva při venčení v parku. Ramat Gan opravdu dostává svému jménu. Je neuvěřitelně zelený, plný parků. Erev Roš ha-šana, kde ho vlastně strávím? Také tohle jsem nechal na poslední chvíli. Ozývám se kamarádu Nadavovi. „Jaký je tvůj plán na večer?“ ptá se. „Upřímně, nemám plán,“ odpovídám. „Fajn, přijď do Netanji k mým rodičům, taky se tam chystám.“ Netanja Poleg je krásná část města, kterou znám již ze svého putování po Švil Jisrael. Z návrší nad pláží, kde jsem tehdy nocoval, pozoruji západ slunce, sklonek a poslední minuty roku 5784. Vítej, sladký roku 5785! Jdeme na b-hoslužbu do sefardské synagogy, pak na večeři zpět k Nadavovým rodičům a příbuzným. Vracím

Zničená auta ze 7. 10. mají svůj hřbitov.

Mika, psi izraelská svěřenkyně

se za Mikou, také má nárok na novoroční večeri.

Mika je skvělá společnice na novoroční procházky po Ramat Gan. Nachodili jsme spolu spoustu kilometrů, potkali nespočet psích kamarádů. Na pláži v Kejsareji, kam jsem ji také vzal, si ze mě, samou radostí, dost utahovala. Vrchovatě se bavila utíkat mi po celé pláži, když jsem ji zbavil vodítka... Byli jsme atrakcí. Běhal jsem za ní 5 minut. Tak vypadá takový normální den války v Izraeli. Pokud vám zrovna zlé úmysly Íránu, Hizballáhu, Hamásu či Hútiů tyto normální dny nepřekazí.

Otef Aza. Obálka Gazy, úrodný pás země kolem nepřátelské válečné zóny. Je čas setkat se tváří v tvář s rok trvajícím úzkostí, stavy bezmoci, vzteku a smutku. Našel jsem si místa, kam se rozhodně musím podívat. Netiv ha-Asara. To je kibuc přímo na severní hranici s Gazou. Dálnice Tel Aviv – Aškelon je plná provozu. Když se dostávám na menší silnici kolem Sderot, provozu citelně ubývá. Na silnici vedoucí k hraničnímu přechodu Erez jsem již úplně sám. Míjím vojenský check point. Zastavuju a ptám se, jestli můžu do Netiv ha-Asara. „Jo, jasně, tady odboč vpravo.“ U brány kibucu mě zastavuje ostraha. „Můžu se podívat k novému památníku s vlajkou?“ (Aktuálně nejvyšší a největší izraelská vlajka v zemi). „Tady nemáte co dělat, celá oblast je teď uzavřená, je to vojenský prostor,“ příkře mi říká chlapec s dlouho zbraní přes rameno. Po chvíli mě pouští, ukazuje do protisměru na polní cestu kolem plotu. „Jeď podél plotu až na konec, prohlédni si vlajku a zase se stejnou cestou vrať.“ Respektuji, jedu na místo, po 5 minutách se vracím. Žádné odbočky. Vlajka je fakt obrovská. Někdy příště, až bude po válce, ji budu chtít vidět zblízka.

Celá oblast ve vás vyvolává pocit úzkosti. Ne, nebudu podporovat „černý turismus“. Kibucy Kfar Aza, Nir Oz a další vynechávám. Jedu na veřejná místa masakru. Víc bych toho neunesl, takže mi stačí všudypřítomné pomníky u silnic, na autobusových zastávkách. Ale hlavně... místo konání festivalu Nova. Louka a lesík v blízkosti kibucu Re'im. Místo je plné lidí, kteří dorazili se stejným

úmyslem. Procházím kolem stovek fotografií zavražděných, kolem informačních tabulí, kolem vzkazů, svíček... Tak hmatatelnou koncentraci spáchaného zla najdete snad jen v Auschwitz-Birkenau a jiných koncentračních táborech. Ovšem zde se to stalo jen před rokem... bloudím očima po fotografiích, nohy mě nesou bezcílně, v očích slzy, v hlavě prázdno... Po necelé hodině odjízdim. Cestou se zastavuji ještě na vrakovišti rozstřílených aut z onoho 7. 10. 2023. Stačí, je čas se vrátit do Ramat Gan. Stíhám se vrátit za Mikou před začátkem šabatu. Cesta smíření, jak jsem si ji pro sebe nazval, splnila svůj cíl. Odjízdim s klidem na duši. To však neznamená, že bych zapomněl. To se nestane nikdy. Zážitky celého dne mě vyčerpaly, do synagogy nejdu, na terase „u Miky“ se přidávám k online Kabalat Šabat s Bejt Simcha. Místo vína kiduš s pivem Maccabi.

Je tu začátek Sar-El. Dobrovolníčím uprostřed Vysokých svátků. Opět jsme v ruchu a shonu skladišť základny Tel ha-Šomer. Nová setkání a nová přátelství. S napětím očekávám 7. 10. Rozhodl jsem se, že 7. 10. po práci si půjdu zaběhat a uběhnu symbolických 7 km. Tentokrát se sirény rozeznely i na naší základně. Hútiové můj běh nasměrovali rovnou do krytu, tuším, že jsem udělal v běhu osobní rekord.

Jak uchopí tento večer naše Madrichot? Nebylo to tak velkolepé jako na Staroměstském náměstí. Nebylo to tak bolestivé jako na náměstí Unesených v Tel Avivu. Bylo to však s veškerou úctou, pietou a pokorou. Madrichot převyprávěly sedmý říjen pomocí autentických příběhů, které zakusili jejich blízcí kamarádi, rodiny či sousedi. Slzy v očích a knedlík v krku při zapalování svíček na konec večera. Každý napsal na svíčku jméno někoho ze zavražděných. Mou svíčku a věčnou vzpomínku jsem věnoval Heršovi Goldberg-Polinovi. Kluk, co měl sen. Že opravdu, jednou, bude Izrael žít v míru se všemi sousedy. Heršův život byl brutálně ukončen v tunelech v Gaze.

Je tu Jom kipur. Po konci působení na základně jsem se vydal do Jeruzaléma. Pátek ráno, vydávám se směr Kotel. Nasazuji tefilin a talit, modlím se. Následně do zdi umísťuji

modlitby od blízkých a přátel. Spěchám do Ir David, Davidova města. Tak jako vždy, mám i dnes smůlu. Kvůli Jom kipur zavírají dříve, Davidovo město mi není souzeno, příště už to vyjde! Mířím tak na horu Sion, k hrobu krále Davida. *David melech Jisrael chaj ve kajam*. David opravdu jako by žil, celá synagoga kolem hrobu je plná lidí, ve vzduchu sváteční atmosféra amplifikovaná modlitbami. Ještě v předvečer Jom kipur si jdu vyčistit hlavu během, tak abych se pak stihl najíst a následně zahájit půst. Z Rechov Jafo běžím do parku Saker, který leží na úpatí kopce pod Knessetem. Obíhám Knesset, Izraelské muzeum a novou budovu Národní knihovny. Vracím se do hostelu.

Kam se vydat na erev Jom kipur? Dlouho jsem neváhal, připojil jsem se k dvěma izraelským klukům, kteří nocovali ve stejném hostelu. Západní zeď nemohl být lepší nápad. Všude skupinky s Tórami, dle nejrůznějších rituů. My jsme zvolili sefardskou komunitu. Krásný zážitek.

O Jom kipur jako takovém jsem do synagogy nešel. Modlitby jsem si odbyl „mezi čtyřma očima“. Cítím, že Jom kipur je jen mezi mnou a Ním. Zato jsem využil slunečného dne bez jakéhokoliv provozu a šel se projít z centra až na Herzelovu horu. Využil jsem k tomu tramvajovou trať, jejíž části, zejména Lanový most, jsou běžně pěším nepřístupné. Desetikilometrová procházka mi zkrátila čekání na konec půstu. Jediněčný zážitek, Jeruzalém je o Jom kipur okouzlující.

Mohl bych k mému poslednímu pobytu v druhém domově napsat ještě mnohem více. Chcete-li, můžeme si povědět více osobně. Tady však povídání zakončím, s přáním krásného roku 5785, aby nám všem přinesl vytoužený šalom, klid a pohodu, zejména Izraeli, ale také Ukrajině.

Am Jisrael chaj vekajam!

DAVID PERES

Foto archiv autora

Noam Zylberberg: Chceme ukázat, že skladby z meziválečného období jsou kvalitní hudbou, a ne exponátem z muzea

Mała Orkiestra Dancin-gowa v čele s Noamem Zylberbergem je na polské hudební scéně skutečným úkazem. Dvanáctičlenná formace hraje raný polský pop meziválečného období, který zazníval ve varšavských ulicích. Kapela čerpá z originálních nahrávek a skladby prezentuje v původních aranžích a stylu.

Noam Zylberberg (vlevo) s orchestrem Mała Orkiestra Dancin-gowa vystoupil v září ve Španělské synagoze na oslavách 30. výročí navrácení Židovského muzea v Praze židovské komunitě.

Českému publiku se Mała Orkiestra Dancin-gowa představila v září na oslavách 30. výročí navrácení Židovského muzea v Praze židovské komunitě. Při té příležitosti jsme si s jejím frontmanem Noamem Zylberbergem povídali o tom, jak hudbu meziválečného období vnímá dnešní publikum nebo proč jsou skladby z této doby stále atraktivní.

Čím je pro tebe Mała Orkiestra Dancin-gowa?

Je to kapela, kterou jsem založil a už téměř deset let je i mým hlavním projektem. Nápad založit kapelu vznikl v době, kdy jsem ještě neznal její ostatní členy. Chtěl jsem hrát hudbu z meziválečného období v její původní formě. Teď už orchestr tvoří velkou část toho, co dělám. Je to zároveň i část mého života.

Proč sis vybral zrovna hudbu z období mezi-válečného Polska?

Šlo o přirozené rozhodnutí. Jsem hudebník. Skrze hudbu se dívám na všechno kolem sebe a vždycky jsem měl moc rád právě styl 20. a 30. let, a to nejen v Polsku, ale obecně v populární hudbě. Jde o období, kdy se ve světě a kultuře děla spousta zajímavých věcí. Rodily se nové myšlenky, nové možnosti. Tato doba mě vždy lákala.

Vyrostl jsem v Izraeli, moje rodina ale pochází z Polska. Díky tomu jsem narazil na meziválečnou hudbu, a protože mě toto období vždy přitahovalo, řekl jsem si, že by bylo zajímavé se mu věnovat. Dělo se to zrovna v době, kdy jsem dokončil vysokou školu a rozhodoval se, co budu dělat dál.

Pocházíš z Izraele. Co tě vedlo k tomu, že ses přestěhoval do Polska?

Přijel jsem do Polska před deseti lety. Ani v tomto případě nešlo o rozhodnutí, kdy bych si řekl: „Dobře, balím si věci a jedu do Polska.“ Už tehdy byla ale moje cesta spojená s kapelou, která ještě ani neexistovala. Téma meziválečné hudby mě zajímalo. V Polsku jsem byl předtím už dvakrát nebo třikrát, navázal jsem tu několik kontaktů a začal jsem pracovat na založení kapely. Neplánoval jsem stěhování do Polska. Prostě jsem přijel a už jsem zůstal.

Zpíváš a mluvíš polsky. Naučil ses polsky až po příjezdu do Polska, nebo jste polsky mluvili doma v Izraeli?

Polsky jsem se učil až po příjezdu do Polska. Moji prarodiče sice pocházeli z Polska, ale doma jsme polštinu nikdy nepoužívali.

Co tě poji s meziválečnou Varšavou a její hudbou? Je to jen koníček, nebo něco víc?

Odpověď musím trochu rozvést. Existuje tendence, v Polsku obzvlášť, že se všechno, co bylo před válkou, idealizuje a hledí se na to s nostalgií a steskem. Myslím, že jsou za tím historické důvody, protože všichni víme, co se v Polsku stalo potom.

Mně se tento pohled na meziválečné období moc nezamlouvá. Ano, moje rodina pochází z Varšavy, v tehdejší době žila. Nevyrůstal jsem sice v Polsku, ale k meziválečnému období mám osobní vztah právě díky rodinné historii. Ale skoro každý, kdo bydlí v Polsku nebo má rodinu, která odtud pochází, k tomu má nějaký vztah. Nejde o nic výjimečného.

Zároveň se jedná o část polské kultury, historie. Hudbou jsme obklopeni a třeba současná hudba má své kořeny v meziválečném

období. Právě tam lze najít počátek populární hudby a masové kultury. To, co mě tedy poji s meziválečnou hudbou, je to, co s ní poji každého.

Když mluvíme o meziválečném období, je pro mě a celý orchestr důležité přistupovat k ní bez nostalgie. Nestylizujeme se do 20. a 30. let, nevystupujeme v bílých oblecích. Necestujeme v čase, nemám to rád. Když jdou lidé třeba na koncert Beethovena, tak tam také nenosí bílé paruky a dobové oblečení. Jdou si zkrátka poslechnout hudbu.

Hudba z meziválečného období má své specifické rysy, ale není výjimečná proto, že by tehdy bylo lépe, že by se lépe žilo nebo že by lidé byli krásnější. To už je podle mého názoru nadinterpretace.

Je hledání skladeb a jejich aranžování těžké? Kde je hledáte?

Opravdu hodně se toho dá najít na internetu. V Polsku je obrovský zájem o meziválečnou hudbu – z důvodů, které jsem už popsal, ale mně jsou cizí. Zároveň to má ale pozitivní dopad, protože na internetu je této hudby hodně – např. na stránce staremelodie.pl. Provozuje ji člověk, který sbírá skladby z různých zdrojů a umísťuje je sem. Existuje spousta materiálů, tisíce písniček.

Tvoříte také vlastní skladby, nebo interpretujete a „rekonstruujete“ tehdejší skladby?

Vlastní hudbu neskládáme. Myslím, že není nutné skládat písničky, které budou podobné těm meziválečným. Je to jako s Beethovenem – nemá smysl psát další beethovenovskou symfonii. Ta už přece napsaná je. Není důvod, abychom to dělali, protože skladeb existuje opravdu velké množství.

Občas nastanou situace, kdy je nutné složit hudbu k filmu nebo divadelnímu představení, aby vznikla dobová atmosféra. Pak to má smysl. Ale jinak nevidím důvod, proč bychom to dělali. Náš orchestr hraje pouze písně, které byly složeny v tehdejší době.

Ještě bych se rád vrátil k jedné věci. V otázce padlo slovo rekonstrukce – je několik aspektů toho, co a jak děláme. Když mluvíme o samotném koncertu – nepředstíráme, že jsme ve 30. letech, necestujeme časem. Pokud jde čistě o hudební stránku, slovo rekonstrukce je tu vhodné. V Polsku je několik skupin, které hrají repertoár meziválečného období. Každá z nich k němu přistupuje trochu jinak a právě náš přístup je unikátní. Nevytváříme nová aranžmá, vše je původní a přepsané z tehdejších nahrávek, partitury se bohužel nedochovaly. Myslím, že nikdy ani nebyly vydány. Partitury přepisujeme ze starých nahrávek a hrajeme úplně stejná aranžmá, která jsou přizpůsobená složení našeho orchestru. Neexperimentujeme se zvukem, k interpretaci meziválečné hudby přistupujeme jako k vážné hudbě.

Meziválečná Varšava byla kulturně velmi různorodým městem. Velkou část zdejšího obyvatelstva tvořili Židé. Myslíte, že se do tehdejší hudby promítl vliv židovské kultury?

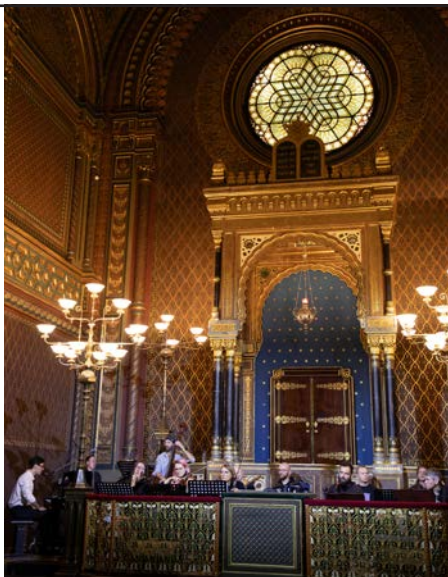
Když se řekne židovská kultura, mám s tím pojmem problém. Nevím, co znamená, každý si ho vykládá jinak. Různé přístupy jsou vidět třeba na festivalech židovské kultury. V hudbě meziválečného období, kterou hrajeme, nenacházím žádné prvky židovské kultury. Ačkoli mnoho umělců a skladatelů pocházelo ze židovských rodin, ať už více, či méně asimilovaných, nemyslím si, že je v té hudbě něco židovského.

Samozřejmě existují písně a kultura, které Židé tvořili pro Židy – jako třeba písně v jidiš určené židovskému publiku. Existují také písně, které vyprávějí příběh se židovskou tematikou. Pak se opravdu můžeme setkat s tím, že skladatel využívá židovské motivy. Ty jsou ale jen nástrojem, který má vytvořit patřičnou atmosféru.

Je podle tebe hudba meziválečného období nadčasová? V čem tato nadčasovost spočívá?

Myslím, že určitě nadčasová je. Netýká se to ale všech písniček. Když se rozhodujeme, která písnička se stane součástí našeho repertoáru, tak jedno z kritérií je, že bude znít nadčasově nebo bude nadčasový její text. Některé skladby už by dnes neprošly, protože obsahují sexistické nebo rasistické narážky.

Pokud jde o samotné melodie, ty jsou velmi nadčasové, ačkoli jsou jednoduché, ale ne primitivní. Každý hudební styl má své charakteristické rysy, unikátní zvuk, který je neopakovatelný. Je typický pro určitý čas, místo a skupinu lidí. Meziválečná hudba je jedinečná. Teď to myslím nejen v kontextu Polska, protože se jednalo o mezinárodní styl. Objevil se na spoustě míst ve stejném

Mała Orkiestra Dancigowa se zaměřuje na meziválečnou hudbu z Varšavy.

čase, ale na různých místech ho hudebníci pojímali trochu jinak, každý z nich do něj vnesl něco jiného.

Hudba meziválečného období je velmi radostná, dokonce i když se zaposloucháme do melancholických skladeb. Je to hudba určená k tanci, proto také byla vytvořena. Podle mě je dobře napsaná a obstojí ve zkoušce časem. Byla by škoda o ni přijít. Samozřejmě se to nedá říct o všech skladbách. Některé budou zapomenuty a to je dobře.

Jak tuto hudbu vnímá dnešní publikum?

Řekl bych že velmi pozitivně. Myslím, že se vyvíjí způsob, jak ji lidé vnímají. Už to není jako cestování v čase, návštěva muzea. Není to jen nějaký relikt, ke kterému je nutné přistupovat s opatrností. Lidé mají mnohem uvolněnější přístup. Právě to je pro mě velmi důležité.

Už pár let hrajeme ve Varšavě, pravidelně vystupujeme v legendárním klubu Spatif, který vznikl v 50. letech. Jde o důležité místo na kulturní mapě Varšavy. Hraje se tu dobrá hudba, ať už starší, nebo moderní. Naše koncerty ve Spatifu navštěvuje vždycky hodně lidí, kterým hrajeme k tanci. Vládne tu příjemná atmosféra. Lidé tančí, mluví, pijí, jedí. My si s nimi povídáme, nebavíme se jen mezi sebou. Je to zkrátka zábava. Náš kytarista v jednom rozhovoru prohlásil, že jsme vlastně takový dvanáctičlenný DJ, a je to pravda. Hrajeme sice starší repertoár, ale publikum se díky němu může pořad skvěle bavit.

Koncertovali jste někdy v Izraeli?

Jednou jsme vystupovali na festivalu v Jeruzalémě, který se konal v divadle.

Nahráli jste zatím dvě alba, první s názvem Mała Orkiestra Dancigowa v roce 2018 a druhé Wczesny Polski Pop (Raný polský pop) v roce 2021. Jaký je mezi nimi rozdíl?

Nemluvil bych o rozdílech, spíš o pokračování. Druhé album je pokračováním toho prvního. Alba jsou pro nás dokumentací

toho, co děláme, a způsobem, jak znovu představit daný repertoár.

Ještě bych rád podotkl, že nehrajeme ty nejznámější skladby. Nevybíráme si největší hity, které znají všichni. Máme pro to hned několik důvodů. První je, že tyto písně nás už nepotřebují. A druhý důvod je pro mě asi ještě důležitější a souvisí se vším, co jsem řekl o našem přístupu, nostalgii, stesku... Jde o to, že všeobecně známé hity už nefungují bez dobového kontextu. Fungují úplně jinak. Píseň To ostatnia niedziela (pozn. red.: tango z roku 1935, hudbu složil Jerzy Petersburski, text napsal Zenon Friedwald, v Polsku jde o notoricky známou píseň) je už spíš hymnou, ne písničkou. Já chci naopak oddělit skladbu od kontextu, který byl kolem ní později vytvořen. Od kontextu plného stesku, nostalgie, jak to bylo dříve za těch krásných časů. Chci od něj zkrátka skladbu osvobodit a představit ji jen jako dobrou hudbu, ne jako exponát v muzeu.

Právě proto během koncertu nic neříkám, nezmiňuji žádná fakta týkající se skladeb. Jestli to někoho zajímá, může si to potom dohledat. DJ během party také neříká, jak a v jakém kontextu Madonna složila své písničky.

Druhé naše album se jmenuje Raný polský pop. Je to pro mě velmi důležitý název, protože obsahuje všechno, o čem jsem mluvil. Tento název totiž odkazuje k něčemu úplně jinému než k dřívějším dobám, stejně jako přebal alba. Není tam asociace s minulostí, není to žádné retro.

Co se týče hudebního provedení, první album má bližší ke starým nahrávkám. Druhé album už se jim trochu vzdaluje. Zvuk je trochu současnější. Ale to jsou vlastně spíš technické záležitosti.

Jaké jsou plány kapely do budoucna? Čekají vás nějaké zajímavé koncerty, vydání dalšího alba?

Zrovna skončila festivalová sezona. Vracíme se zpět do klubu Spatif. Budeme tam hrát jednou měsíčně.

Momentálně nemáme v plánu nahrát další album. Nejdůležitější jsou pro nás setkání naživo, setkávání s dalšími lidmi, ale i setkání nás členů kapely. Hrají s opravdu skvělými hudebníky, každý z nás pochází z jiného prostředí. Jsou to lidé, kteří hrají v orchestrech v opeře nebo ve filharmonii. Někteří se zabývají avantgardní, improvizovanou hudbou, jazzem. Je mezi námi skladatel, který skládá současnou hudbu – nevšední, vycházející z metalu. Členem kapely je ale třeba i výkonný producent.

Členové naší kapely jsou opravdu různí. Spojuje nás ale to, že si rozumíme. Myslím, že nejdůležitější je právě to, s kým člověk spolupracuje. Vždy máme důvod se potkat. Pak je tu také chuť hledat věci, které nás spojují. A právě Mała Orkiestra Dancigowa je naším společným projektem.

PTALA SE **KATEŘINA TOMANOVÁ**

Foto Dana Cabanová

Karel Poláček se objevil v Maiselově synagoze

Hra *Nácvik na večírek* měla v budově slavné synagogy zvláštní emocionální naléhavost.

Nácvik na večírek – tak nazvala zkušená prozaička a dramatička Milena Štráfeldová svou divadelní hru, která byla 9. října uvedena v Maiselově synagoze. Jde o minidrama s komickým obsahem, který má tragické vyústění. Po představení jsme mluvili s autorkou tohoto pozoruhodného minidramatu Milenou Štráfeldovou a s hercem a režisérem Martinem Douchou. Ve hře s ním vystupuje Adéla Klausová.

V příběhu jsme se přenesli do roku 1938, kdy známý prozaik Karel Poláček a jeho partnerka, právnička Dora Vaňáková, nacvičují humornou scénku na silvestrovský večírek u Ferdinanda Peroutky. Procházíme zkouškami, míhají se tu kostýmy, vzpomínky i duchaplné narážky, jak se oba židovští protagonisté navzájem dobírají. Pohodová atmosféra povolna houstne, tak jak se mění situace v okolní společnosti, kde se svobodná česká republika mění v protektorát s jeho bizarními protizidovskými zákony...

Závěrečné vyústění minipříběhu může očekávat ten, kdo zná osudy obou protagonistů. Pro studenty, kteří jsou častými návštěvníky představení, je však závěrečná tragédie nejspíš nečekaná a šokující. Po formální stránce je hra Mileny Štráfeldové

pozoruhodná tím, že vychází z literárního díla, povídky samotného Poláčka, a postupně nabírá dějové prvky reality, které známe ze života spisovatele a jeho družky. Příběh je z války a kdo zná Poláčkův životní osud, ví, že neskončí dobře. I když se ještě donedávna přesně nevědělo, kdy a jak skončil doopravdy.

Rozhovor s Milenou Štráfeldovou

Proč jste si vybrala ke své nové hře právě text Karla Poláčka? Zabýváte se jeho dílem hlouběji? Je pro vás tento autor, který tragicky zahynul během holocaustu, něčím zvlášť přitažlivý?

Knihy Karla Poláčka mě odjakživa fascinovaly hlavně svým jazykem a smyslem pro humor. Postupně se k tomu přidávala i určitá nostalgie po „starých časech“, které dokázal tak dokonale vystihnout. A samozřejmě se mě dotýkal i jeho tragický osud, který jeho humoru dodává mnohem hlubší dimenzi. Nezabývala jsem se jeho životem a dílem nijak soustavně, před lety jsem ale narazila na jeho méně známou novelu Hedvika a Ludvík. Jde o bizarní příběh staré panny na malém městě, která jako dítě ztratila oba rodiče, postupně ale sezdává své nové tatíčky a mamičky s dalšími partnery. Sama přitom zestárla, její noví „rodiče“ jsou už mnohem mladší než ona sama. Mění se i okolní svět, rozpadá se staré dobré Rakousko, přichází „moderní“ doba a Hedvika si musí přiznat, že jí už vůbec nerozumí. Tím ten napovrch groteskní příběh dostává jakýsi tragický podtón, který je pro Poláčka tak typický. Dlouho

Plakát k představení

jsem uvažovala nejen o samotném příběhu, ale i o tom, jak ho zdramatizovat, až mne napadlo použít ho jako základ hry o samotném Poláčkovi Nácvik na večírek. Tím jsem se pochopitelně dostala i k hlubšímu studiu jeho života a doby, v níž žil. Není to ovšem poprvé, co se zabývám historií 20. století. Meziválečnou dobu, i když z trochu jiného pohledu, jsem se pokusila zachytit v divadelní hře *Sestry B. o Lídě Baarové* a její sestře Zorce Janů nebo v knize *Trestankyně* o univerzitní profesorce a dlouholeté politické vězeňkyni Růženě Vackové. Pořád mě hodně zajímá, z čeho vznikají a jak fungují totalitní systémy a jaký mají dopad na život těch tzv. obyčejných lidí, tedy nás všech.

Ze zprvu zábavného dějového rámce, kde jde o nácvik silvestrovské scénky, se krok za krokem dostáváme do stále závažnějších souvislostí, které přináší nemilosrdná doba. Poláčka i Doru Vaňákovou nemilosrdně svírají protizidovské zákony. Ale to už jsme plynule přešli z Poláčkova literárního textu do reality a právě to je ve vaší hře inovativní. Použila jste tenhle princip poprvé?

Prolínání života a díla různých osobností, a to nejen Karla Poláčka, mě vždycky hodně zajímalo. Vlastně jsem se na jejich osobním příběhu pokaždé snažila poznat, pochopit a převyprávět hlavně dobu, ve které mé postavy žily. Baví mě z mnoha střípků vytvářet jakýsi kaleidoskop nebo tapetu, na jejímž pozadí se jejich příběhy odehrávají. Dokonce si trůfám říct, že v mých knížkách se sama doba stává další, ne-li přímo hlavní postavou. A v případě *Nácviku na večírek* se tento přístup přímo nabízí. Karel Poláček tradičně připravoval komické scénky a skeče

**Z inscenace
budějovického divadla
SUD Návlek na večírek,
kde vystupují jen dva
herci.**

pro Peroutkovy večírky a já jsem si dovolila jako téma večírku v roce 1938 zvolit právě jeho novelu Hedvika a Ludvík. A zatímco s přítelkyní Dorou nacvičují toto komické dílko, na pozadí se už chystá jiný „večírek“, nacistický holocaust, jehož se oba stanou obětí. Jejich život v období protektorátu dostává stále tragičtější podobu a nakonec nastupují do transportu, nejprve do Terezína a později do Osvětimi. Pro Poláčkův hluboký vztah k Doře je přitom příznačné, že v obou případech se dobrovolně rozhodl, že půjde do transportu s ní. Sám totiž předvolání ještě nedostal. Zatímco ale Dora zahynula v Osvětimi už krátce po příjezdu, on přežil ještě několik měsíců. Zemřel až počátkem roku 1945 v jednom z koncentračních táborů ve východním Polsku. A ačkoliv v Terezíně ani v Osvětimi nedokázal nic napsat, i když ho o to jeho spoluvězni prosili, právě tady, těsně před svou smrtí, vytvořil krátký skeč pro silvestrovský večírek. „Esesáci se při něm smíchy plácali do kolen,“ uvedla pamětnice tohoto večírku, která o něm o mnoho let později vyprávěla na poláckovském sympoziu v Rychnově nad Kněžnou. Tím také posunula datum Poláčkova úmrtí na pozdější dobu. Oba návleky, na peroutkovský večírek i na večírek pro spoluvězně v lágru, tak vytvářejí oblouk Poláčkova života. A v širším smyslu i všech ostatních obětí holocaustu.

Váš autorský záběr je velmi široký – v poslední době jste vydala úspěšnou knihu o Toyen a nyní o Smetanovi. Nechystáte dramatizaci nějaké epizody z jejich života, nebo se vrátíte k tematice holocaustu? Přiznávám, že mne láká zpracovávat jedno téma či životní příběh jak v literární podobě, tak v dramatu nebo filmovém scénáři. Každá tato forma umožňuje něco jiného. Divadelní hra dává možnost vypíchnout určitý dramatický moment, čtyřsetstránkový román zase dává prostor víc si pohrát s dobou, ve které se příběh odehrává. K téhle paralele jsem už sáhla několikrát. Hra Sestry B. později získala svou literární podobu a scénář k filmu Poslední útek Jeronýma Pražského (2018, režie Lubomír Hlavsa) se stal základem románu Svatý rváč. Po vydání životopisného románu To je on! o malířce Toyen mě požádala herečka Milena Steinmasslová, abych pro ni napsala monodrama o Toyen. Po třech

letech příprav je výsledkem hra Všechny barvy samoty, která se nyní uvádí v divadle Kolowrat. Další dvě divadelní hry, Osamělé večery Dory N. (o životě dcery Boženy Němcové) a Odpolední čaj u Loosů (o architektu Adolfu Loosovi a jeho třetí ženě Claire), vyšly knižně s mou poměrně obsáhlou životopisnou studií. Další podobné projekty zatím nechystám, i když holocaustu se nyní věnuji ve své další knížce, která by měla vyjít v příštím roce.

Rozhovor s Martinem Douchou

Jste hercem i režisérem tohoto působivého minidramatu. Dalo vám hodně přemýšlení, jak tuto látku, kde v průběhu děje narůstá závažnost až do oblundných rozměrů, inscenovat? Přece jen od humorné scénky, kterou drama začíná, k tragické smrti je dost daleko...

Zmiňovaný „rozpor“ mě na inscenování této hry právě velmi lákal. Pro mě osobně jsou hry, které obsahují tragikomické prvky, ty nejzajímavější. Přemýšlení nám to i tak dalo hodně, výsledná podoba inscenace se totiž od textu poměrně dost liší. Velmi jsme s Adél a paní Štráfěldovou na textu pracovali. Ten původní byl delší, obsahoval více scén ze zkoušení Poláckovy scénky pro silvestrovský večírek, předepisoval trochu jiné rekvizity atd. My jsme chtěli hru zestráhat a tím tak dosáhnout onoho kontrastu, který byl evidentní a autorkou správně uchopený – tragikomický Poláčkův text, epizody z jeho dospívání i dospělého života, škádlení s Dorou kontra jejich (a všech ostatních Židů) děsivý úděl v soukolí dějin – a tragická smrt. Je tam mnoho scénických nápadů, které vlastně nevycházejí z textu hry. Taková už je holt divadelní práce a tu jsme všichni tři odvedli na inscenaci velkou. Paní Štráfěldová byla mimo jiné skvělá v tom, že nám nechala absolutní volnost v tvorbě, poskytla nám velmi bohatý materiál, výborně napsaný text, s nímž jsme mohli libovolně nakládat.

S představením jezdíte hodně po školách, jak jste říkal. S jakými reakcemi se setkáváte, jaké vědomosti či představy mají dnešní mladí diváci o tragické válečné

minulosti naší země a konkrétně o holocaustu?

Představení jsme hráli již více než desetkrát pro studenty gymnázií i vysokých škol. Máme mnoho kladných reakcí. Jako nejčastější bych vyzdvihl, že pro ně hodně „hraje“ vztah Karla a Dory, jejich partnerské přestřelky, velmi jim to Poláčka jako literární osobnost přibližuje. On se tak totiž zlidšťuje, vystupuje z čítanky či maturitní otázky a stává se živým člověkem. Pak na ně samozřejmě působí jejich osud a vůbec celková hrůza války (vlastně jakékoli). Všichni sorně říkají, že jde, bohužel, o velmi aktuální téma. Jak vidíme, rasismus a antisemitismus nevyumizely, a tudíž se něco takového může dít znovu a znovu. Toto téma působí na mladé studenty i běžné diváky, řekl bych, velmi mocně. Většinou mají studenti o 2. světové válce přesnou představu a toto představení jim dává právě přesah do současnosti. Není to, bohužel, jen historka z minulosti...

Čím vám imponuje dílo Karla Poláčka – nebo vůbec daná tematika, že jste sáhl po nabízeném dramatu Mileny Štráfěldové?

Já rozhodně k žádné umělecké práci nepřistupuji jako k úkolu, který je nutné plnit, ale abych byl upřímný, úplně původně jsme chtěli s Adél inscenovat jinou hru paní Štráfěldové, a sice monodrama Osamělé večery Dory N. Když jsem se v srpnu 2020 s paní autorkou spojil a tuto možnost s ní probíral, řekla mi, že si myslí, že už je to poněkud „ohrané“ téma, neboť Dora N. prošla několika divadly, ale že má v šuplíku hru o Poláčkovi. Mě to velmi nadchlo, protože nevím o tom, že by nějaký jiný autor dramaticky (nebo i filmově) zpracoval jeho životní příběh, takže jsem po tom nadšeně sáhl a místo inscenování příběhu Dory Němcové jsme se pustili do příběhu jiné Dory a jejího Karla.

Pro mě práce na inscenaci znamenala, že si musím o Poláčkovi hodně načíst i mimo hru a samozřejmě si přečíst alespoň některé jeho knihy. To už se pojí i s hereckou prací na postavě, já osobně jsem tuto fázi považoval za důležitou. Mě jeho styl psaní baví, jak příběhově, tak jazykově. Před rokem byl na mé pozvání u nás v budějovickém divadle SUD Martin Daneš, spisovatel žijící ve Francii, který o Poláčkovi napsal román Rozsypaná slova a jeho díla překládá do francouzštiny. Borec! Ten by vám teprve povyprávěl o Poláckově stylu.

Zážitků s Poláčkem máme mnoho, mimo jiné jsme představení letos hráli na pietní akci v Terezíně, na festivalu Poláckovo léto v Rychnově, před dvěma lety jako benefici na podporu Ukrajiny atd. Viděl nás také vnuk Karla Poláčka, pan Tomáš Jelinowicz, který byl nadšený. Zážitků je spousta!

PŘIPRAVIL **LUBOR FALTEISEK**

Foto SUD-Studentské universitní divadlo

Dokumentátor židovských komunit jihozápadní Moravy Rudolf Hruschka

Rudolf Franz Hruschka byl místní historik a vlastivědný pracovník německého původu, který se významně podílel na zdokumentování židovských komunit jihozápadní Moravy. Karel Vošta pátral v jeho životopise.

Ediční podniky brněnského židovského nakladatele Huga Golda (1895–1974) *Die Juden und Judengemeinden Mährens in Vergangenheit und Gegenwart* (1929) a *Židé a židovské obce v Čechách/Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart* (1934) jsou dnes jedinečným zdrojem písemných a obrazových informací k dějinám židovských komunit na našem území. Přesto byly publikace v době svého vzniku kritizovány za povrchnost a komerčnost a srovnávány s odbornější *Ročenkou Společnosti pro dějiny Židů v Československé republice*. Svazek o Moravě má příspěvky obsáhlejší, kvalitativně vyrovnanější a celkově působí kompaktněji. Příspěvky jsou výhradně v němčině.

Jedním z příspěvů moravské edice byl Rudolf Hruschka. Narodil se 10. května 1881 v Lodhéřově (Riegerschlag) u Jindřichova Hradce do rodiny řídícího učitele německé obecné školy. Pocházel tedy z kraje, kde Němci často nosili česká příjmení a Češi německá. Po absolvování německého učitelského ústavu vyučoval postupně na několika obecných školách. V roce 1904 přišel do Jemnice na post učitele německé obecné školy. Škola vznikla v roce 1869 přeměněním zdejší soukromé židovsko-německé školy na veřejnou a navštěvovaly ji patrně převážně židovské děti. V Jemnici setrval (s výjimkou válečných let, kdy byl zastupován) do vzniku republiky; tehdy byla škola zrušena. Hruschka pak přešel na místo řídícího učitele na obecné škole ve Starém Hobzí (Althart). Rudolf Hruschka byl plodným a zdatným amatérským historikem. Jihozápadní kout Moravy přijal za vlastní a věnoval se pilně lokální historii. Je autorem kroniky školy v Hobzí, historie tamního kostela, pojednání o loupežníku Graselovi a četných příspěvků v německých vlastivědných časopisech. Jihozápadní Morava byla kraj národnostně smíšený a Hruschka ovládal kromě němčiny i češtinu. Ve dvacátých letech vytvořil pro Goldovu publikaci sedm příspěvků o židovských obcích tohoto regionu. Jedná se o Dolní Bolíkov, Jemnici, Markvarec, Písečné, Polici, Slavonice a Staré Hobzí. Texty se liší rozsahem i formou, podle

Rudolf Hruschka se svými žáky ve Starém Hobzí školního roku 1926/1927

Na pohlednici z ateliéru Josefa Seidela je zachycena lodhéřovská škola, ve které se Rudolf Hruschka narodil.

toho, kolik měl autor k dispozici pramenů, literatury a pamětníků. Je z nich patrné velké osobní zaujetí a znalost problematiky. Kapitoly jsou strukturované a věnované například počátkům osídlení, historickým událostem, příjmením nebo typickým povoláním. Některé jsou velmi obsáhlé. Nechybějí odstavce o synagogách, školách, hřbitovech, seznamy rabínů, učitelů, kantorů a představených i biogramy významných rodáků včetně fotografií. Připojen je většinou rozsáhlý poznámkový aparát i přepisy dobových dokumentů. Hruschkovy texty obtočí po odborné stránce dodnes jako zdroj informací pro lokální a židovské dějiny, genealogii a prosopografii.

Hruschkův kladný vztah k Židům se snad vytvořil během jeho působení v Jemnici. Na některých heslech s ním spolupracovali

židovští učenci: rakouský historik a knihovník Bernhard Wachstein (1868–1935) a dvorní rada, bibliotékař univerzitní knihovny ve Vídni a spisovatel Michael Holzmann (1860–1930). Snad bychom mohli Hruschkův zájem opatrně označit za filosemitismus. Jisté je, že židovský prvek vnímal jako integrální součást historie kraje, který považoval za svůj domov. Stalo se tak v době, kdy byla tato tematika opomíjena z důvodů šovinistických či prostě jen marginalizována. Dávno předtím než začaly být synagogy, židovské hřbitovy a sídelní útvary považovány za cenné historické památky a atraktivní turistické cíle, jako je tomu dnes. Skoro emotivně působí závěr kapitoly o Starém Hobzí, kde popisuje zdevastovaný židovský hřbitov.

V roce 1935 odešel Rudolf Hruschka do penze. Od roku 1941 ale sloužil jako správce matričních záležitostí (Standesamt) pro Písečné a přilehlé oblasti. Z někdejšího sídla náboženské i politické židovské obce, jejichž historii sám zdokumentoval, zbylí Židé uprchli po záboru Sudet. Po válce byl odsunut do Ditzingenu v Bádensku-Württembersku, kde do roku 1956 vedl knihovnu. Tehdy byl vyznamenán Spolkovým záslužným křížem se stuhou. Zemřel v Ditzingenu 6. listopadu 1961 a je tam i pochován.

Více informací o Rudolfu Hruschkovi včetně ukázky z jeho tvorby najdete na webových stránkách česko-německého literárního projektu *Kohoutí kříž*.

KAREL VOŠTA

Foto archiv autora

Podnikanie a kabala

Štúdium kabaly nie je len ponorením sa do starovekej mystiky, ale predstavuje aj cestu k odhaleniu tajomstva vesmíru a nášho umiestnenia v nekonečnej pavučine života.

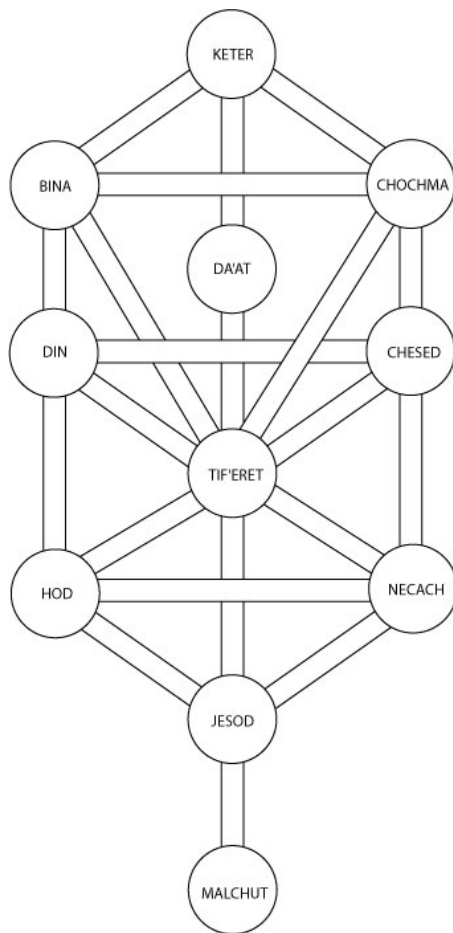
So svojimi princípmi, ktoré prekračujú hranice času a kultúry, nám kabala otvára brány k pochopeniu toho, ako majú naše osobné a profesionálne rozhodnutia hlbší vplyv na svet okolo nás. Ponúka nám unikátny náhľad na spojenie medzi všetkým živým a neživým, medzi minulosťou, súčasnosťou a budúcnosťou. Tento pohľad nás učí chápať, že každá naša myšlienka, slovo a čin sú ako drobné kamienky vo veľkom mozaikovom obraze života.

Na začiatku stvorenia bola akcia – tzv. *cimcum*, proces, v ktorom sa nekonečné svetlo Ein Sof stiahlo, aby vytvorilo priestor pre existenciu sveta, tak ako ho poznáme. V tejto prázdnej oblasti začala manifestácia desiatich sefirot, ktoré sú základnými atribútmi, cez ktoré Ein Sof môže vyjadriť svoju vôľu a stvoriť všetky úrovne reality.

Princíp *Ein Sof*, ktorý predstavuje koncept nekonečna, nás vedie k tomu, aby sme na svoje pôsobenie v profesionálnej sfére nepozerali ako na izolované úkony, ale skôr ako na činy s dlhodobým dopadom na našu firmu, jej ciele a dobro všeobecne. Týmto prístupom môže dôjsť k inovácii v podnikateľskom myslení, kde napríklad udržateľnosť a etika prestávajú byť len prídavkom, ale stávajú sa základnými piliermi každodennej praxe.

Krása a rovnováha, v kabalistickom princípe známom ako *Tiferet*, nám dávajú do rúk rámec pre hľadanie harmónie. Počnúc pracovným životom a končiac osobným, sa snažíme o rovnováhu, a to nielen pre nás, ale aj pre spoločnosť/firmu ako celok. Aplikácia tohto princípu môže viesť k prosperite spoločnosti, kde sa vzájomné pochopenie a spolupráca stávajú základom rastu a kde sa inovácie nestávajú na úkor tradičných hodnôt, ale ich skôr obohatia.

Šchina alebo Prítomnosť potom prispieva k uznaniu diverzity a k lepšiemu porozumeniu v rámci medziľudských vzťahov aj v profesionálnom prostredí. V každodennej interakcii s ostatnými a rovnako aj v biznise sa učíme, že nie rozdiely sú prekážkou, ale naopak príležitosťou pre rast a tvorbu nových významov.

Sefirotický strom života

Ako teda môžeme túto duchovnú múdrosť využiť vo svojom profesionálnom aj osobnom živote? Je dôležité začať vnímať súvislosti medzi tým, čo robíme každý deň, a širším vplyvom našich rozhodnutí. Vytvorenie prostredia podporujúceho diverzitu, hľadanie rovnováhy medzi inováciou a tradíciou, či zameranie sa na udržateľnosť, to všetko sú kroky k rozvoju, ktorý prihliada nielen na súčasnosť, ale aj na budúcnosť. Kabala nám tak ponúka fascinujúcu cestu k hlbšiemu porozumeniu života a praktický spôsob, ako môžeme svoje poznatky aplikovať v konkrétnych situáciách. Jej princípy a metódy nám umožňujú prehliadnúť náš vnútorný život a zároveň efektívne pôsobiť v našej profesionálnej sfére. S kabalistickým pohľadom na svet môžeme premeniť každú výzvu na príležitosť a každý deň do života vniesť hlbšiu vrstvu zmyslu a účelu. Poďme teda tvoriť s vedomím, že každý náš krok má význam a spoločne tak môžeme tvoriť lepšie zajtrajšky.

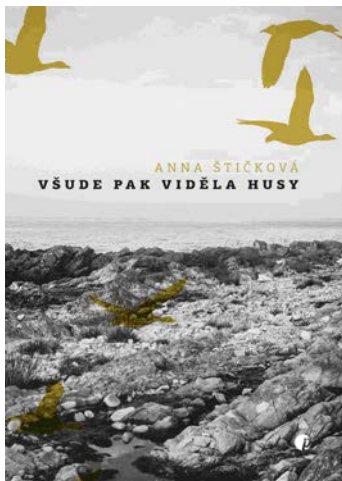
Tu sú niektoré kroky, ktoré môžete začať realizovať okamžite:

- Reflexia vlastného jednania:** Začnite deň krátkou meditáciou, počas ktorej premýšľate o svojich denných cieľoch a aktivitách. Uvedomte si, ako môžu vaše rozhodnutia ovplyvniť nielen vás, ale aj širšiu spoločnosť.
- Zameranie sa na udržateľnosť:** Pri každom rozhodnutí, či už v osobnom živote, alebo v pracovnej sfére, zvážte jeho dlhodobý vplyv na životné prostredie a spoločnosť. Uvažujte nad možnosťami, ako môžete prispieť k udržateľnosti vo svojom okolí.
- Vytváranie harmónie:** Snažte sa nájsť rovnováhu medzi pracovným a osobným životom. Uplatnite princíp Tiferet vo svojom každodennom živote, hľadajte krásu a harmóniu v malých veciach a pracujte na tom, aby ste sa obklopili prostredím, ktoré podporuje vašu duševnú pohodu.
- Podpora diverzity:** Aktívne sa snažte pochopiť a oceniť rozdiely medzi ľuďmi vo vašom okolí. Toto pochopenie môže viesť k lepším vzťahom na pracovisku i v osobnom živote a pomáha vytvárať inkluzívnejšiu spoločnosť.
- Zameranie na medziľudské vzťahy:** V praktickej rovine sa snažte vnímať rozhodnutia a interakcie z hľadiska ich vplyvu na medziľudské vzťahy. Vyzdvihnite význam otvorenej komunikácie a vzájomného pochopenia.
- Každodenné aplikovanie kabalistických princípov:** Aj najmenšie činy alebo rozhodnutia môžu mať hlboký vplyv. Snažte sa každý deň realizovať aspoň jednu činnosť, ktorá odráža kabalistický pohľad na svet, či už je to pomoc iným, zameranie sa na osobný rast, alebo prispievanie k pozitívnej zmene vo vašom okolí.
- Vedenie záznamov:** Píšte si denník, kde si zapisujete svoje postrehy, myšlienky a akcie, ktoré ste podnikli v súlade s kabalistickým učením. Tento proces vám pomôže vidieť váš osobný rast a ako sa vaše každodenné akcie stávajú súčasťou väčšieho obrazu.

Pripomíname, že tieto praktické rady sú len začiatkom. Každý krok, ktorý podniknete na ceste za aplikovaním kabalistického učenia vo vašom živote, môže viesť k hlbšiemu sebazpoznaniu a pozitívnym zmenám vo vašom okolí.

AUTOR **ONDREJ PELIKAN**

AKCE

Představení knihy Anny Štičkové Všeude pak viděla husy

ŽOB/ŠTETL/Café Pilát,
Kapucínské náměstí 5

3. 12. 17.00

Třetí básnická sbírka Anny Štičkové Všeude pak viděla husy (Protimluv 2024) reflektuje mimo jiné židovskou zkušenost čtvrté generace a cestu do Izraele, kterou podnikla v únoru 2024. Uvedení bude moderovat Hana Řiřicová, jako patron knihy a host vystoupí slovenský spisovatel Michal Tallo. Vstup zdarma. Více: www.stetl.cz

Art of Sharing: Duch Izraele

JCC/Real Locate – Novoměstská
radnice, Karlovo nám. 1, Praha 2

10. 12. 18.00

Uvedení knihy Duch Izraele: Pozoruhodná odolnost rozděleného národa v turbulentním světě od autorů úspěšné knihy Start-up Nation Dana Senora a Saula Singera, který při této příležitosti dorazí do Prahy. Přijďte si poslechnout, jak kniha vznikla, i to, jak dokáže Izrael, malinká země sužovaná vnějšími nepřáteli a vnitřními rozpory, tak houževnatě všemu odolávat. Sou-

částí večera je také občerstvení v izraelském duchu, živá hudba a tombola. Každý návštěvník dostane podepsanou knihu jako dárek. Více informací a vstupenky: www.artofsharing.cz

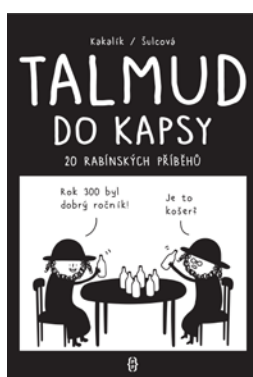
Talmud do kapsy – chanukové vydání s Pavlínou Šulcovou

ŽOB/ŠTETL – Vila Stiassni, Hroznová 14

8. 12. 16.00

Zapalujete chanukii zprava, nebo zleva? Ubíráte, nebo přidáváte každý den svíčky? Věděli jste, že o tom už Hilel a Šamaj kdysi dávno vedli velkou debatu a že se o tom píše v Talmudu?

Pavlína Šulcová s ilustrátorem Kakalíkem převyprávěli tenhle a několik dalších rabínských příběhů do komiksu Talmud do kapsy. Pozvali čtenáře mezi rabíny, kteří spolu diskutují napříč stálými s cílem předat židovskou tradici dalším generacím tak, aby byla relevantní pro svět, v němž žijeme. Více: www.stetl.cz

Továrníci a jejich zaměstnanci. Stavební aktivity textilních podnikatelů na jižní Moravě

Muzeum Prahy, Studijní a dokumentační centrum Norbertov,
Nad Hradním vodojemem 53/13, Praha 6

10. 12. 18.00

Přednáška Petry Svobodové, která se koná v rámci cyklu Proměny městského bydlení, o tom, jak současnou podobu jihomoravské metropole a dalších měst a městeček ovlivnil nástup a rozvoj tex-

tilního průmyslu od poloviny 19. století. Zaměří se v ní zejména na přední německé továrníky a obchodníky židovského původu, mezi něž patřili členové rodin Löw-Beer, Stiassni a Tugendhat. Více: www.muzeumprahy.cz

VÝSTAVY

Hvězda pod tíhou hvězdy

Velká synagoga, sady Pětatřicátníků
11, Plzeň

3. 11. 2024–30. 3. 2025

Výstava mapuje vývoj diplomatických a obchodních vztahů mezi Státem Izrael a Československem. Expozice představuje nejen klíčové okamžiky,

jako bylo uznání nově vzniklého státu, vojenská pomoc a organizace židovských dobrovolnických jednotek, ale také postupné ochlazování vztahů pod vlivem Sovětského svazu, antisemitské politické procesy a přerušení diplomatických styků v roce 1968. Více: www.zoplzen.cz

Cha cha chá, zasmál se Mordechaj: Veselé putování židovskou historií

Synagoga Žatec, Rabínský dům, Dlouhá 200,
Žatec

8. 11. 2024–26. 1. 2025

Komiksová výstava o historii Židů v Čechách a na Moravě, která vychází ze stejnojmenné dětské knihy Tobiáše Smolíka a Kláry Smolíkové. Mordechaj Cajt, nezbedný hodinářský syn z konce 19. století, cestuje napříč deseti stoletími a seznamuje se s kořeny své víry. Kromě této výstavy si

můžete v Rabínském domě prohlédnout stálou expozici a zajít i do nově opravené žatecké synagogy Více: www.synagoga-zatec.cz

DIVADLO

Perplex

Činoherní studio Ústí nad Labem,
Varšavská 767, Ústí nad Labem

18. 12. 19.00

Komedie plná absurdit z pera současného předního německého dramatika s židovskými kořeny

Mariuse von Mayenburg. Nataša s Jiřím se vrací z dovolené do svého bytu, o který se jim starali přátelé Andrea a Tomáš. Jenomže to vypadá, že už to není tak docela jejich byt. Nic není tak, jak se zdá, dokonce ani to, kdo je kdo a kdo je s kým a kdo proti komu! A co se skrývá v tajemném balíku na stole? Z toho by jeden zůstal perplex... Více: www.cinoherak.cz

Kinky Boots

Národní divadlo moravskoslezské,
divadlo Jiřího Myrona,
Československých legií 148/14,
Ostrava

29. 11. 18.30

Broadwayský muzikálový hit vycházející ze stejnojmenné filmové předlohy i skutečného příběhu jedné továrny na severu Anglie. Charlie Price stojí před nelehkým úkolem. Zdědil krachující rodinnou továrnu na boty a navzdory svým vlastním plánům se ji musí pokusit zachránit. Naštěstí k tomu najde nečekaného spojence – kabaretní umělkyni a svéráznou drag queen Lolu, která ví přesně, jaké boty na trhu chybějí! Více: www.ndm.cz

FILMY

V kuchyni

Během páteční obědové špičky došlo v restauraci The Grill v turistické pasti New Yorku ke krádeži peněz. Předlohou třetího celovečerního filmu mexického režiséra Alonsa Ruizpalciose je slavná

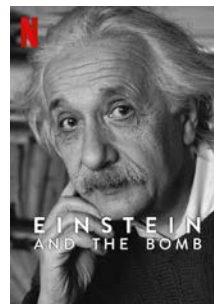
divadelní hra Arnolda Weskera. Premiéra v ČR: 7. 11. 2024

A Body That Works (Tělo, které funguje)

Izraelský seriál, jenž vypráví o lásce, touze a o žárlivosti. Když se mladý pár Elie a Ido po několika tragických potratech rozhodne požádat o pomoc prostřed-

nictvím náhradního mateřství, vyklube se z toho problém, který může zničit celý jejich svět. Sledujte na: www.netflix.com

Einstein and the Bomb (Einstein a bomba)

Poznejte Alberta Einsteina. Srdečný, vtipný a brilantní. Co se stalo po jeho útěku z nacistického Německa? Díky novému dokumentárnímu dramatu na Netflixu se můžete

ponořit do mysli tohoto génia. Ve filmu jsou použity archivní záběry i dobové rozhovory. Sledujte na: www.netflix.com

HUDBA

29. mezinárodní festival jazzového piana: Yonathan Avishai

Nuselská radnice, Tábořská 500/300, Praha 4

2. 12. 19.00

V rámci 29. mezinárodního festivalu jazzového piana vystoupí od 18. listopadu do 9. prosince osm špičkových umělců z osmi zemí. Třetího večera 2. prosince se festivalové dění vrátí do sálu Nuselské radnice s argentinským virtuosem Pablem Murgierem a izraelskou, či spíše kosmopolitní osobností Yonathanem Avishaiem.

Yonathan Avishai se narodil v Tel Avivu, část dětství strávil v Japonsku a od roku 2002 žije ve Francii. I v tom můžeme hledat kořeny jeho originality a neotřelých hudebních postupů, svobodně čerpajících z rozličných kultur. Více: www.pjmusic-eshop.cz

Večer s židovskou hudbou

Židovské muzeum v Praze – Maiselova synagoga, Praha 1

2. 12. 18.00

Orchestr Širat hajam pod vedením Heleny Divecké vznikl před třemi lety z řad studentů Lauderových škol, kteří chtěli oživit židovskou hudební tradici. Během večera zazní pestrý repertoár známých i méně známých tradičních melodií a hudební doprovod pro zpěv modliteb Kabalat Šabat. Sólový part zazpívá Omer Tal. Připojí se také mladší děti ze sboru Kol hanešama. Programem vás provede herec Petr Vacek. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

PRO DĚTI

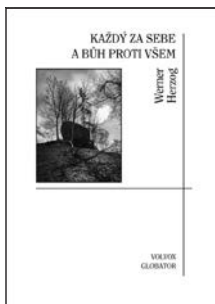
Světlo do temnoty

ŽOB/ŠTETL – Vila Stiassni, Hroznová 14, Brno

8. 12. 15.00

Chanukové odpoledne pro celou rodinu nabídne workshop výroby chanukií pro dospělé nebo workshop výroby drejdlů pro děti. Přijďte se dozvědět více o židovském svátku chanuka, kterému se také říká Svátek světél, a rovnou si vyrobíte krásný svícen, který i do vašeho domova přinese trochu potřebného světla. Vstup zdarma. Více: www.stetl.cz

KNIHY

Werner Herzog, Každý za sebe a Bůh proti všem

Paměti Wernera Herzoga líčí v 36 krátkých pasážích scény a obrazy z neuvěřitelně bohatého autorova života, doplněné jeho krátkými úvahami. Zachycují

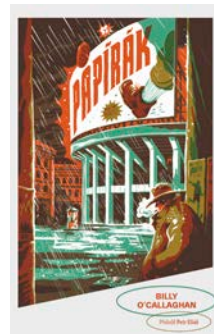
život v rozpětí jednoho století, který by se nevešel ani do jednoho z jeho slavných filmů. Tato kniha plná nespoutané touhy po životě a údivu nad naším nádherným světem je skutečnou literární událostí. Nakladatel: Volvox Globator 2024

Rebecca Sacks, Milenec

Milostný příběh dospělé Kanadanky a mladičkého vojáka odkrývá na pozadí nečekané invaze izraelské armády do Gazy palčivé otázky ohledně vlastní identity. Allison, která do Izraele přijíždí studovat, se zamiluje

do země, exotického jazyka a do Ejala, devatenáctiletého chlapce na vojně. Do jejich vášnivě romance ale zasáhne invaze a události, které nečekaně syrově odkrývají, kam každý z milenců dokáže zajít, aby ochránil své blízké nebo sám sebe. Nakladatel: Pavel Dobrovský

Billy O'Callaghan, Papírák

Román inspirovaný skutečnými událostmi je příběhem Evropy dvacátého století. Jack Shine objeví ve věcech své matky Rebeky krabici od bot plnou milostných dopisů. Rebecka přišla do Corku po vypuknutí

druhé světové války jako židovská uprchlice z Vídně. Brzy poté zemřela a Jack se nikdy nedozvěděl, kdo je vlastně jeho otec. Proč si tedy matka schovala výstřižky z novin o slavném fotbalistovi? Kdo byl Papírák? Nakladatel: Paseka 2024

Prosinec 2024

PRAHA

1. 4.–31. 12. 2024

Židovské muzeum v Praze, ulice Josefova, Praha 1

Hledá se Odradek

Venkovní hra Hledá se Odradek je založena na motivech jedné z Kafkových povídek a vybízí k hledání bájněho tvora, díky kterému účastníci hry poznají Židovské Město v jeho původní urbanistické podobě – tedy před pražskou asanací. Vyrážte na procházku na Josefov a poznejte jeho původní tvář. Zdarma. Více: www.kafka100.cz

3. 6.–31. 12. 2024

Židovská obec v Praze – Jeruzalémská synagoga, Jeruzalémská 7, Praha 1

Vize Kafkova stínu

Výstava připravená k 100. výročí úmrtí Franze Kafky přináší reflexi jeho díla prostřednictvím tvorby jedenácti vybraných českých fotografů a výtvarníků. Zároveň je pozváním k interpretaci, objevování nových perspektiv a k hloubání o složitém světě jednoho z nejikoničtějších spisovatelů moderní doby. Více: www.synagogue.cz

1. 12. 11.00

Židovské muzeum v Praze

Nedělní komentované prohlídky

Každou neděli od 11 a 14 hod. pořádáme komentované prohlídky okruhu „Pražské Židovské Město“. Během prohlídky navštívíme naše objekty včetně Starého židovského hřbitova či Španělské synagogy. Prohlídky probíhají v českém jazyce a konají se při minimálním počtu tří zájemců. Více: www.jewishmuseum.cz

1. 12. 18.00

Alfréd ve dvoře – Františka Křížka 495/36, Praha 7

Jan Mocek – WANDERVOGEL

Scénická kompozice, která se odvážným způsobem snaží nahlédnout genezi idejí, jež se později zhmotnily ve společenskou katastrofu. Píše se rok 1918. Sudetští Němci se ocitají ve státě, ve kterém nechtějí být. Charismatický vedoucí mládežnického oddílu Wandervogel Heinz Rutha vidí cestu k emancipaci prostřednictvím výchovy elitní skupiny mladých chlapců. Nejde ale pouze o divadelní verzi dějepisného hesla, paralelně k historickému námětu tvůrce pracují s vlastními intimními zkušenostmi a hledají současné významy pojmů, na kterých Rutha budoval své představy o ideálním společenství. Co dnes znamená sexualita, tělo, stát, fašismus, příroda, krása...? Režie: J. Mocek. Více: www.alfredvedvore.cz

1. 12. 19.00

Masopust/Divadlo Na zábradlí – Eliadova knihovna, Anenské náměstí 5, Praha 1

Fredy

Některé příběhy jsou zdánlivě nedotknutelné. Nesou velké napětí. Mají skryté plochy a tajné chodby. Můžeme jen tančit kolem vchodu do jeskyně a nahlížet dovnitř. Život Fredyho Hirsche k takovým příběhům patří. Je zahalený několikerou nedotknutelností – je to příběh trenéra a učitele dětí v nelidských podmínkách, Žida v koncentračním táboře, příběh homosexuála v totalitě. Režie: Jan Nebeský. Více: www.maso-pust.cz

2. 12. 18.00

Židovské muzeum v Praze – Maiselova synagoga, Praha 1

Večer s židovskou hudbou

Orchestr Širat hajam pod vedením Heleny Divecké vznikl před třemi lety z řad studentů Lauderových škol, kteří chtěli oživit židovskou hudební tradici. Během večera zazní pestrý repertoár známých i méně známých tradičních melodií a hudební doprovod pro zpěv modliteb Kabalat Šabat. Sólový part zazpívá Omer Tal. Připojí se také mladší děti ze sboru Kol hanešama. Programem vás provede herec Petr Vacek. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

4. 12. 18.00

Židovské muzeum v Praze – Auditorium, Maiselova 15, Praha 1

„Zálepka aneb Kafka a Julie“: film a diskuse s jeho tvůrci

Jak se do sbírek Památníku národního písemnictví dostal dopis, který Franz Kafka napsal své snoubence Julii Wohryzkové? A jaký byl Kafkův vztah k Julii? Na to odpovídá dokumentární film Zálepka aneb Kafka a Julie (2015) režiséra Bedřicha Ludvíka a scenáristy Petra Kotyky. Po promítání filmu bude následovat diskuse s tvůrci. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

6. 12. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Mark St. Germain: Relativita

Autor staví svůj příběh na dramatické spekulaci a fiktivním setkání Alberta Einsteina a jeho dospělé dcery Lieserl. Einsteinovi se skutečně předtím, než se oženil se svou první ženou Milevou, v roce 1902 narodila dcera, která ale už v roce 1904 záhadně zmizela. Režie: Miroslav Táborský. Více: www.reznicka.cz

8. 12. 13.00

Židovské muzeum v Praze – u sochy Franze Kafky, Dušní, Praha 1

Komentovaná prohlídka po stopách Franze Kafky a jeho rodiny

Vydejte se s námi po stopách Franze Kafky v historickém centru Prahy a v tajuplných uličkách starého Židovského Města, kde Kafka prožil téměř celý svůj život a kde nacházel inspiraci pro svou tvorbu. Prohlídka, kterou povede Zuzana Pavlovská, se koná za podpory MČ Praha 1. Akce završí cyklus Kafka 100, kterým si Židovské muzeum v letošním roce připomnělo 100. výročí úmrtí Franze Kafky. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

9. 12. 19.30

Studio DVA – Malá scéna, Na Perštýně 6, Praha 1

John Misto – Madame Rubinstein

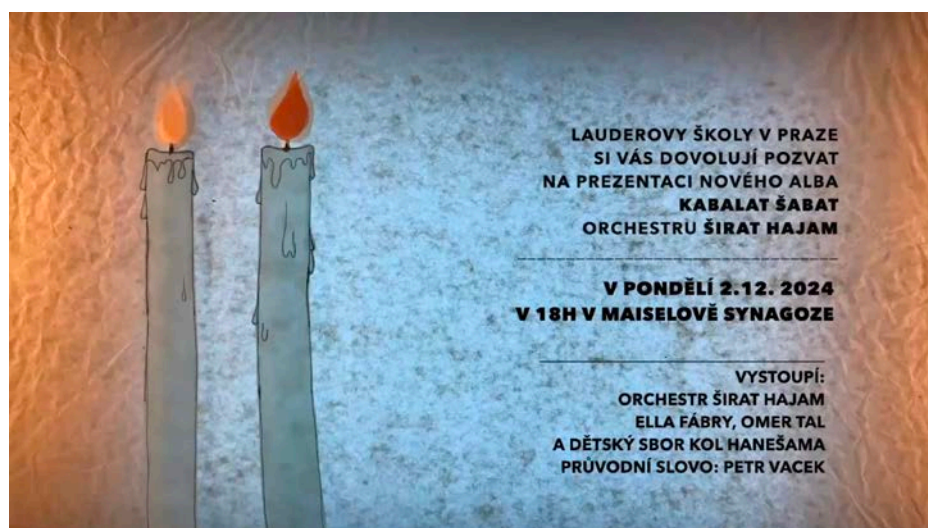
Dana Syslová v hlavní roli tragikomického příběhu královny kosmetického impéria Heleny Rubinstein a její největší rivalky Elizabeth Arden (Milena Steinmasslová). Režie: P. Svojtka. Více: www.studiodva.cz

10. 12. 18.00

Židovské muzeum v Praze – Maiselova synagoga, Praha 1

Setkání s izraelskou spisovatelkou Limor Regev, autorkou knihy Chlapec z bloku 66

Kniha Chlapec z bloku 66 vypráví skutečný příběh Mošeho Kesslera, který přežil pět nacistických táborů a v dubnu 1945 byl

osvobozen v Buchenwaldu. Autorka knihy Limor Regev představí příběh bloku 66, odkud bylo díky českému politickému vězni Antonínu Kalinovi zachráněno téměř tisíc židovských dětí včetně Mošeho. Dnes 94letý Moše žije v Izraeli a je rád, že se s jeho příběhem seznámují čtenáři po celém světě. Večer proběhne v angličtině, tlumočení do češtiny zajištěno. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

11. 12. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově,

Štefánikova 57, Praha 5

Štýrský/Toyen/Heisler

Komorní hra o nepatřičnosti v prostoru, čase a možná i v těle. Tři výrazné osobnosti předválečné avantgardy, tři nezaměnitelné osudy, a přece tolik společného, že to nemůže být náhoda. Režie: M. Kinská. Další termíny: 20. a 27. 12. Více: www.svandovodivadlo.cz

12. 12. 18.00

Židovské muzeum v Praze – Auditorium,

Maiselova 15, Praha 1

Debata Českoslovenští Židovští odbojáři v klíčových událostech roku 1944

Letos si připomínáme 80 let od klíčových událostí druhé světové války, jako byly vyloštění v Normandii, Slovenské národní povstání a Karpatsko-dukelská operace, na nichž se významně podíleli i českoslovenští židovští odbojáři. Jejich příběhy vám přiblíží historik Roman Štěr z Národního archivu ČR a Miloslav Adamec, člen Svazu židovských odbojářů a odborník na toto téma. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

13. 12. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově,

Štefánikova 57, Praha 5

Šoa

Příběh dvou lidí, kteří se ocitli na stejných místech a prožili podobné tragédie, a přesto se nikdy nepoznali. Jejich životní cesty se prolínaly a míjely – oba přežili Terezín, Osvětim, pochod smrti i poválečné krivdy. Skutečný příběh sportovce Miloše Dobrého a herečky Hany Pravdové o tom, jak přežít nacistické peklo. Režie: D. Hrbek. Více: www.svandovodivadlo.cz

14. 12. 19.00

Městská divadla pražská – Divadlo Rokoko

Franz Kafka, Simona Petrů & kol. – Proměna

Slavné dílo Franze Kafky jako surreálná počítačová hra, která se mění v urputný boj o vlastní identitu a existenci v rychle se měnícím okolním světě. Co to dělá Řehoř Samsa u sebe v pokoji? Natáčí videa? Hraje počítačové hry? Propadá se do samoty? Zešlel? Sní, nebo žije? Poznává ještě křehkou hranici mezi realitou a virtuální skutečností, do níž se převtělil? Probudí se Řehoř Samsa ze svých nepokojných snů? A bude to ještě on...? Režie: I. Uryvskyj. Více: www.mestskadivadlaprazska.cz

15. 12. 14.00

Knihex, Technologické centrum UMPRUM,
Mikulandská 134/5, Praha 1

Lázeňský antisemitismus

Historička umění Eva Janáčková představí odbornou publikaci Karlovarská idyla? Židé v západočeských lázních, která je věnovaná vzájemným vztahům Židů – především židovských lázeňských hostů – a většinové společnosti v Karlových Varech, Mariánských a Františkových Lázních. Během své prezentace se především zaměří na téma lázeňského antisemitismu a nabídne vizuální paralely s dnešní dobou. Vstup zdarma. Více: www.knihex.cz

16. 12. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově,

Štefánikova 57, Praha 5

Kabaret Winton

Divadelní hra inspirovaná osudy dvou sester ze 669 dětí, které dostal během prvních osmi měsíců roku 1939 Nicholas Winton a jeho spolupracovníci z pomnichovského Československa. Námět a první verze scénáře: Kateřina Tučková. Více: www.svandovodivadlo.cz

17. 12. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Mark St. Germain – Show Dr. Ruth

Životopisná divadelní hra Becoming Dr. Ruth (průkopnice sexuální terapie), která přežila holocaust a stala se nejslavnější americkou sexuální terapeutkou. Pozoruhodný příběh vůle k životu. Režie: R. Špaček. Více: www.reznicka.cz

20. 12. 19.00

Divadlo pod Palmovkou – Zenklova 34,

Praha 8

Tomáš Dianiška – 294 statečných

Akční běčko o hrdinech operace Anthropoid, doku-fikční hra podle skutečné události o zákulisí největšího hrdinského činu našich dějin. Inscenace získala Cenu divadelních kritiků za poprvé uvedenou českou hru, Cenu Divadelních novin za tvůrčí počín v oboru činoherní divadlo a několik dalších ocenění. Více: www.podpalmovkou.cz

22. 12. 10.00

Židovské muzeum v Praze –

Maiselova synagoga, Praha 1

Komentovaná prohlídka Židovského muzea pro rodiče a děti

Objevte s dětmi kouzlo židovské Prahy! Připravili jsme pro vás sváteční prohlídku našeho muzea, během které se děti seznámí také s nadcházejícím svátkem Chanuka. Zjistíte, proč se na Chanuku zapalují svíčky nebo jaké zvyky jsou s ní spojené. Prohlídka se koná za finanční podpory MČ Praha 1. Vstup zdarma. Více: www.jewishmuseum.cz

28. 12. 18.00

Židovské muzeum v Praze/ Ec Chajim –
Španělská synagoga, Praha 1

Světlo Chanuky: Tradice, hudba a naděje ve Španělské synagoze

Oslavte židovský svátek světel Chanuka ve Španělské synagoze. Čeká vás koncert plný chanukových melodií a písní. Společně rozsvítíme chanuková světla jako symbol vítězství světla nad temnotou a rabín David Maxa vám přiblíží význam tohoto svátku. Večer zahájí Pavla Niklová, ředitelka Židovského muzea v Praze. Koncertem vás provede předsedkyně Ec Chajim – novinářka Anna Nosková. Více: www.jewishmuseum.cz

29. 12. 10.00

Staroměstské náměstí, Praha 1

Židovské Město pražské

Procházka pražskou židovskou čtvrtí zahrnuje prohlídku několika synagog a Starého židovského hřbitova. Návštěvníci se dozvědí nejen o historii židovského obyvatelstva v Čechách, ale i o jeho kultuře, tradicích a zvycích. Více: www.gout.cz

BRNO

3. 12. 17.00

ŽOB/ŠTETL – Café Pilát,

Kapucínské náměstí 5

Všude pak viděla husy – představení knihy Anny Štičkové

Anna Štičková je básnířka a akademička. Pochází ze Sudet, nyní žije v Brně. V Praze vystudovala literaturu a tvůrčí psaní. Působí na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity, kde učí a dokončuje doktorát. Vyдалa dvě básnické sbírky. Její třetí básnická sbírka Všude pak viděla husy (Protimluv 2024), kterou na akci uvede, reflektuje mimo jiné židovskou zkušenost čtvrté generace a cestu do Izraele, kterou autorka podnikla v únoru 2024. Uvedení bude moderovat Hana Řiřicová, jako patron knihy a host vystoupí slovenský spisovatel Michal Tallo. Vstup zdarma. Více: www.stetl.cz

3. 12. 18.00.

Malý Mehrin, Vídeňská 14

Franz Kafka jako cestovatel a sportovec

Originální příběhy Franze Kafky inspirují čtenáře po celém světě. Letos je 100. výročí úmrtí slavného spisovatele, který je většinou prezentován jako někdo, kdo byl nemocný a smutný. Prý ho nic kromě psaní nebavilo. Ve skutečnosti byl Kafkův život mnohem zajímavější. Novinářka Judita Matyášová a fotograf Jan Jindra navštívili 70 míst po celé Evropě, kde byl Kafka na dovolené nebo na služební cestě. Zjistili, že se zajímal o moderní technologie, byl příznivcem zdravého životního stylu a rád sportoval. Vstupné dobrovolné. Více: www.malymehrin.cz

8. 12. 14.00 a 15.00

ŽOB/ŠTETL – Vila Stiassni, Hroznová 14

Chanuková prohlídka vily Stiassni

Přijďte se dozvědět, jak vypadaly svátky v rodině původních majitelů ve světle chanukie i vánočního stromku! V rámci speciální prohlídky se seznámíte s poutavou historií vily Stiassni a jejich původních majitelů. Dozvíte se, jak rodina Stiassni slavila vánoční svátky, ale především také Chanuku a co se za tradicí tohoto židovského svátku světél ukrývá. Prohlédnete si elegantní interiéry, soukromé pokoje rodiny, jejich šatny, koupelny a ložnice. Budete mít také šanci si poslechnout tradiční chanukové písně. Více: www.stetl.cz

8. 12. 15.00

ŽOB/ŠTETL – Vila Stiassni, Hroznová 14

Světlo do temnoty

Chanukové odpoledne pro celou rodinu nabídnou workshop výroby chanukií pro dospělé nebo workshop výroby drejdlů pro děti. Přijďte se dozvědět více o židovském svátku chanuka, kterému se také říká Svátek světél, a rovnou si vyrobte krásný svícen, který i do vašeho domova přinese trochu potřebného světla. Vstup zdarma. Více: www.stetl.cz

8. 12. 16.00

ŽOB/ŠTETL – Vila Stiassni, Hroznová 14

Talmud do kapsy – chanukové vydání s Pavlínou Šulcovou

Zapalujete chanukii zprava, nebo zleva? Ubíráte, nebo přidáváte každý den svíčky? Věděli jste, že o tom už Hilel a Šamaj kdysi dávno vedli velkou debatu a že se o tom píše v Talmudu? Pavlína Šulcová s ilustrátorem Kakalíkem převyprávěli tenhle a několik dalších rabínských příběhů do komiksu Talmud do kapsy. Pozvali čtenáře mezi rabíny, kteří spolu diskutují napříč staletími s cílem předat židovskou tradici dalším generacím tak, aby byla relevantní pro svět, v němž žijeme. A tak před námi defilují věhlasní mystici, moudří a občas také trochu potrhli rabíni a jejich žáci, aby vysvětlili, jak se to ve skutečnosti na tom našem světě má. Nebo nemá...? Více: www.stetl.cz

8. 12. 19.00

Národní divadlo Brno – Mahenovo divadlo, Malinovského nám. 1

Alena Mornštajnová – Hana

Dramatický a napínavý bestseller Aleny Mornštajnové na jevišti! Uhnané osudy tří žen a jednoho století se odehrávají v působivé scénografii s kompletním činoherním souborem a s uchvacujícím hereckým výkonem hlavní představitelky. Režie: M. Glaser. Více: www.ndbrno.cz

11. 12. 18.00

Malý Mehren, Videňská 14

Z depozitářů Památníku Terezín

Naše pozvání přijal Tomáš Raichl, správce depozitářů Památníku Terezín. Svou přednáškou obsáhne výtvarné umění vytvořené v ghettu včetně tvorby vzniklé pro oficiální

terezínskou komandaturu SS. Představí expresivně pojatá díla zachycující skutečný život a utrpení na tomto místě, dokumentární a upomínkové výtvarné práce od profesionálních umělců i amatérů, portréty i umělecká díla a dekorativní předměty navrhované a vytvářené v tamních dílnách. Vstupné dobrovolné. Více: www.malymehren.cz

11. 12. 19.00

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta, Zelný trh 313

Yael Ronen, Dimitrij Schaad – R/Evoluce

Jak naše životy ovlivňuje umělá inteligence? Nestojíme na prahu digitálního diktátorství? Režisérka a dramatička izraelského původu Yael Ronen vytvořila originální žánr dystopického kabaretu, v němž nás uvádí do blízké budoucnosti a velmi vtipnou i provokativní formou nás upozorňuje na možné důsledky neuváženého technologického pokroku. Jako nejdůležitější zdroj inspirace jí posloužila populární naučná kniha 21 lekcí pro 21. století izraelského historika a filozofa Yuvala Noaha Harariho, která se zabývá fenomény umělé inteligence, big daty, anebo bioinženýrstvím a jejich vlivem na společnost a morální rozhodování jednotlivců. Režie: L. Brutovský. Více: www.ndbrno.cz

16. 12. 12.00

ŽOB/ŠTETL – Vila Löw-Beer, Drobného 22

Příběh knihy

Divadelní cesta knihy machzor z Tereziína do Londýna. Příběh šťastného návratu, který vzešel z tisíců příběhů věcí i lidí nenávratně ztracených. Autorské zpracování téměř stoleté historie rodiny Strachovy z Brna, které vyrůstá z příběhu knihy zabavené v Terezíně, spící a znovu objevené a navracené rodně. Tiché vyprávění knihy o osudech jejích majitelů svou dějinnou, nedobrovolnou a tragickou jednoduchostí ohlazuje svět. Více: www.stetl.cz

18. 12. 17.00

ŽOB/ŠTETL – Nezamyslova 27

Komentovaná prohlídka židovského hřbitova s Evou Yildizovou

Od svého založení v roce 1852 až do současnosti slouží židovský hřbitov v Brně-Židenicích svému účelu. Na ploše 3 hektarů je zde k poslednímu odpočinku uloženo přes 11 400 lidí. Komentovaná prohlídka přiblíží nejen historii hřbitova a osudy zde pochovaných příslušníků význačných továrnických a průmyslnických rodin, ale i tradice a zvyklosti židovského způsobu pohřbívání. Více: www.stetl.cz

OSTRAVA

12. 12. 18.30

Divadlo Petra Bezruče, 28. října 120

Franz Kafka – Proces

Dramatizace slavného románu Franze Kafky. V den svých třicátých narozenin se bankovní

prokurista Josef K. probudí za přítomnosti dvou cizích mužů, kteří mu oznámí, že je zatčen. Absurdní příběh o manipulaci, lidské úzkosti a o touze po životě. Proces z německého originálu nově zdramatizoval pro Divadlo Petra Bezruče jeho umělecký šéf Jan Holec, který je současně i režisérem inscenace. Více: www.bezrucy.cz

OPAVA

15. 12. 19.00

Slezské divadlo Opava, Horní náměstí 13

Šumař na střeše

Dojemný americký muzikál se svérázným humorem plný emotivní hudby, který přináší poselství naděje, odvahy a odhodlání překonat překážky a hledat štěstí i v nejtemnějších časech. Příběh Tovjeho, chudého židovského mláďače, který žije na počátku 20. století v malé vesnici v Rusku. Jeho největším přáním je zajistit svým dcerám šťastné manželství, přičemž se drží tradičních židovských hodnot a zvyků. Avšak proti jeho úsilí stojí nejen chudoba, ale také rostoucí antisemitismus, který ohrožuje životy jeho rodiny a celé židovské komunity... Režie: D. Hlubková. Více: www.divadlo-opava.cz

PLZEŇ

3. 11. 2024–30. 3. 2025

Velká synagoga, sady Pětatřicátníků 11

Hvězda pod tíhou hvězd

Dokumentární výstava vznikla u příležitosti 25. výročí obnovení česko-izraelských diplomatických vztahů. Výstava mapuje vývoj diplomatických a obchodních vztahů mezi nově vzniklým Státem Izrael a Československem od konce druhé světové války až po 90. léta 20. století. Expozice představuje klíčové okamžiky vzájemné spolupráce včetně uznání Izraele Československem, vojenské pomoci a organizování židovských dobrovolnických jednotek. Současně se zaměřuje na postupné ochlazování vztahů pod vlivem Sovětského svazu, antisemitské politické procesy a přerušení diplomatických styků v roce 1968. Výstava, doplněná fotografiemi a dobovými dokumenty, nabízí méně známé informace o postoji komunistického režimu k Židům a Izraeli. Více: www.zoplzen.cz

TEREZÍN

12. 12.–28. 2. 2025

Památník Terezín, Předsálí kina Muzea ghetta

Markéta Vyleťalová-Chludová – Záhyby lidské duše

Výtvarná výstava – výběr z posledních obrazů a kreseb. Více: www.pamatnik-terezin.cz

Art of Sharing

Why are you invited?

To mark the release of the book **THE GENIUS OF ISRAEL** by Dan Senor and Saul Singer in Czech. We invite you to an evening of thought-provoking discovery. This book goes beyond Israel's "Start-Up Nation" identity, uncovering the cultural and spiritual values behind its global impact.

Join co-author Saul Singer as he shares insights into how Israel's spirit of resilience, creativity, and community resonates with all of us. This event is designed to inspire and connect, offering a unique perspective on the power of vision and purpose.

What can you expect?

- PANEL DISCUSSION WITH SAUL SINGER
- EXCLUSIVE ART AUCTION
- GOURMET ISRAELI-INSPIRED CATERING
- EXCITING RAFFLE, LIVE MUSIC

Join us
[RSVP](#)

10/12 | 18:00 NOVOMĚSTSKÁ RADNICE,
KARLOVO NÁMĚSTÍ 1, PRAHA 2

WWW.ARTOFSHARING.CZ

PŘEDCHANUKOVÉ TRHY A DÍLNY NA ŽOP

16. PROSINEC OD 15:00 DO 18:00

Můžete se těšit na judaika, izraelské šperky, ručně vyrobené šperky, malované čepice a doplňky, domácí kosmetiku, vůně do domácnosti, knihy, produkty pekární LeCaveau a mnoho dalšího.

Od 18:00 vás čeká krátké chanukové vystoupení souboru Míšpacha. Kromě nákupů si mohou děti vyrobit šperky nebo chanukový svícen. Nebudou chybět ani koblihy.

Pokud máte zájem nabídnout své výrobky, kontaktujte tkc@kehillaprag.cz

Přijďte si nakoupit chanukové dárky!

Židovská obec v Praze si Vás dovoluje pozvat na

CHANUKOVÝ SPOLEČENSKÝ VEČER

v sobotu 28. prosince 2024 od 19:30 v ŽOP MAISELOVA 18

Večerem provede Viktorie Jackson | Účinkující: Ivan Klánský, Tomáš Hnízdil, Diego Bransburg, Weiss family, absolventi konzervatoře Jana Deyla a ZUŠ Jana Hanuš, Bronislava Smržová Tomanová a Aneta Majerová Dorůžková, Harlové kvarteto | Svěčku na chanukovém svícnu zapálí vrchní pražský rabin David Peter. Po programu swingová kapela Kateřina Steinerová & Her Swing Boys | 3. patro – IZRO DISCO. Vstupenky pro dospělé 200 Kč • senioři a mládež 100 Kč k zakoupení v pokladně ŽOP, sekretariátu LŠ a v kavárně Na Balkóně ŽOP. Občerstvení zajišťuje restaurace Šalom.

Projekt je realizován s finanční podporou hlavního města Prahy.

Židovská obec v Praze si Vás dovoluje pozvat na

SVÁTKY SVĚTEL V JERUZALÉMSKÉ SYNAGOZE

v pondělí 30. prosince od 16.00

Požehnání pronese a šestou svíci zapálí vrchní pražský rabin **David Peter**, zazpívají děti z **Dívalda Feigela**, **Harfíčky** zazní pod vedením **Pavly Vondráčkové-Jahodové**, zahraje **Melamed Klezmer Band**, varhany rozezní **Václav Peter**, odpolednem Vás provede **Milan Hein**.

Vážní hosté odpoledne budou **Tereza Kostková** a **Martin Sochor**.

Jeruzalémská ul. 7, Praha 1 – Nové Město
Synagoga není vytápěna.
Z bezpečnostních důvodů nebude umožněn vstup se zavazadly.
Projekt je realizován s finanční podporou hlavního města Prahy.

Malý výbor z básní Meira Wieseltiera III

Poezie Meira Wieseltiera je nepředvídatelná a překvapivá. Ve svých básních nastavuje zrcadlo společnosti. Věnuje se společenským a politickým tématům, ostře kritizuje militarizaci prostupující izraelskou společností a kulturou, ale zároveň nabízí i lyriku všedního života. V minulých číslech jste si mohli v překladu žáků Lauderových škol pod vedením Pierra Pe'er Friedmanna přečíst **Tuto noc čteme básně, ale svět není a Počasí**.

Tentokrát jsme pro vás vybrali báseň **Malý Jehošua šel do školky**. Meir Wieseltier v ní mimo jiné odkazuje na biblický text první kapitoly knihy Jozue, která začíná verši: „*Po smrti Mojžíše, služebníka Hospodinova, řekl Hospodin Jozuovi, synu Núnovu, který Mojžíšovi přisluhoval: „Mojžíš, můj služebník, zemřel. Nyní tedy vstaň a přejdi s veškerým tímto lidem přes tento Jordán do země, kterou dávám Izraelcům. Dal jsem vám každé místo, na které vaše noha šlápne, jak jsem příslibil Mojžíšovi.*““*

Malý Jehošua šel do školky

Malý Jehošua šel do školky.
Paní učitelka mu řekla: Moše, služebník můj, zemřel.

Paní učitelka mu řekla: Moše, služebník můj, zemřel.

Malý Jehošua byl strašně smutný,
nevěděl si rady.
Moše, služebník můj, zemřel, řekla mu paní učitelka.
Malý Jehošua šel do školky.

Paní učitelka mu řekla: Budu s tebou,
jako kdysi, budu i s tebou.
Spolu obrátíme tuto zemi v prach, krach křach křach.

Paní učitelka mu řekla: Budu s tebou.

Jehošua řekl: Nemám strach,
poletím v aeroplánu a budu řídit tank.
Přestože jsem ještě malý kluk,
jsem možná větší hrdina než paní učitelka.

Překlad: kolektiv

*Joz 1,1–3, ekumenický překlad

maskil

VĚSTNÍK MASKIL – registrace MK ČR č. E 14877.
Vydává židovská kongregace Bejt Simcha,
přidružený člen Federace židovských obcí v ČR,
Maiselova 18, 110 00 Praha 1,
IČO: 61385735.

Maskil vychází měsíčně za laskavé podpory
Ministerstva kultury ČR,
Federace židovských obcí v ČR,
Nadačního fondu obětí holocaustu (NFOH).

Podpořte časopis MASKIL!

Číslo účtu: 86–8959560207/0100
Variabilní symbol: 03

ŠÉFREDAKTORKA: Radka Lím Labendz
REDAKCE: Michal Spevák, Lubor Falteisek,
Anna Marie Vančurová, Elisa Speváková.
REDAKČNÍ RADA: Pavlína Schultz, Jan Fingerland,
Tomáš Novotný, Věra Razáková.
KOREKTURY: Luděk Skok, Radka Klimičková.
GRAFICKÁ ÚPRAVA A SAZBA: Studio Designiq.
TISK: GRAFOTECHNA PLUS, s. r. o.
ISSN: 2570–6373
E-MAIL: redakce@maskil.cz
Uzávěrka tohoto čísla 15. 11. 2024.